

NATURA 2000

Beheerplan

*Abdij Lilbosch & voormalig
klooster Maria-hoop*

Opdrachtgever

Provincie Limburg
Postbus 5700
6202 MA Maastricht
Tel. 043-3899999

Opgesteld door

Dienst Landelijk Gebied
Vestiging Regio Zuid
Postbus 1237
6040 KE Roermond
Tel. 0475-776200

Bevoegd gezag

Provincie Limburg

Foto voorblad: H. Heijligers

De gebruikte foto's in dit beheerplan zijn auteursrechtelijk beschermd.

Deze mogen niet zonder voorafgaande toestemming van de rechthebbende worden gekopieerd/ vermenigvuldigd

Beheerplan

Abdij Lilbosch & voormalig klooster Maria-Hoop

maart 2014

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
Samenvatting	9
Inleiding	11
1. Gebiedskarakteristiek	13
1.1. Aanwijzing	13
1.2. Ligging	14
1.3. Gebiedsbeschrijving	14
1.3.1. OMGEVING	14
1.3.2. ABDIJ LILBOSCH	15
1.3.3. VOORMALIG KLOOSTER MARIA-HOOP, THANS EUROPEAN DANDA ADIDAM	16
1.4. Eigendom en beheer	16
1.5. Instandhoudingsdoelstelling en kernopgave	16
2. Habitatsoort	19
2.1. Ingekorven vleermuis (H1321)	19
2.1.1. BESCHRIJVING	19
2.1.2. BEDREIGINGEN	21
2.1.3. DOEL	21
2.1.4. LOCATIE	21
2.1.4.1 Zolders van Abdij Lilbosch	22
2.1.4.2 De zolders van het voormalig klooster Maria-Hoop	23
2.1.4.3 Vliegroutes	23
2.1.5. HUIDIG BEHEER	23
2.1.6. STAAT VAN INSTANDHOUDING	24
2.1.7. ONTWIKKELING EN TRENDS	24
2.1.7.1 Abdij Lilbosch	24
2.1.7.2 Het voormalig klooster Maria-Hoop	25
2.1.8. MOGELIJKHEID TOT BEHOUD, HERSTEL EN/OF UITBREIDING	26
3. Visie	27
3.1. Korte termijn visie	27
3.2. Lange termijn visie	27
4. Beleid en wettelijk kader	29
4.1. Limburgs provinciaal beleid	29
4.1.1. PROVINCIAAL OMGEVINGSPLAN LIMBURG (POL)	29
4.1.2. BOSWET	29
4.2. Gemeentelijk beleid	30

5.	Bestaand gebruik	31
5.1	Inleiding	31
5.2	Bestaand gebruik	32
5.2.1	ABDIJ LILBOSCH	32
5.2.2	VOORMALIG KLOOSTER IN MARIA-HOOP	33
5.2.3	MONITORING	34
5.2.4	BEHEER LANEN EN OVERIGE OPGAANDE LANDSCHAPSELEMENTEN	34
5.2.5	AGRARISCH GEBRUIK	34
5.2.6.	ONTGRONDING XELLA KALKZANDSTEENFABRIEK DE HAZELAAR BV	35
6.	Toetsing bestaand gebruik	37
6.1	Inleiding	37
6.2	Uitwerking beoordeling huidig gebruik	39
6.2.1	ABDIJ LILBOSCH	39
6.2.2	VOORMALIG KLOOSTER MARIAHOOP	39
6.2.3	MONITORING EN ONDERZOEK	40
6.2.4	BEHEER LANEN, BOSSEN, HOUTSINGELS EN OVERIGE LANDSCHAPSELEMENTEN	40
6.2.5	AGRARISCH GEBRUIK	41
6.2.6	ONTGRONDING XELLA KALKZANDSTEENFABRIEK DE HAZELAAR BV	42
7.	Beoordeling vergunningverlening	43
7.1	Niet vergunningplichtige bestaande activiteiten en/of gebruiksvormen	43
7.2	Vergunningverlening bestaande activiteiten en/of gebruiksvormen	43
8.	Instandhoudingsmaatregelen	45
8.1	Maatregelen Abdij Lilbosch	45
8.2	Maatregelen voormalig Klooster Mariahoop	46
8.3	Maatregelen extern	47
8.4	Onderzoeksmatregelen	49
9.	Monitoring	53
9.1	Verplichtingen monitoring	53
9.2	Monitoring natuurwaarden	53
9.3	Evaluatie beheerplan	54
10.	Toezicht en handhaving	55
10.1	Strafrecht	55
10.2	Bestuursrecht	55
10.2.1	BESTUURSDWANG	55
10.2.2	DWANGSOM	55
10.3	Handhaving	56
11.	Communicatie	57
11.1	Huidige communicatie	57
11.2	Communicatie Natura 2000	57
11.3	Communicatie per maatregel	57
12.	Financiering	59
12.1	Provinciale subsidieverordening inrichting landelijk gebied	59
12.2	Europese subsidieregelingen	59

12.2.1	POP	59
12.1.2	LIFE+	59
13.	Sociaal-economische beoordeling	61
13.1	Instandhoudingsdoelen en –maatregelen	61
13.2	Kostenanalyse	62
13.3	Sociaal economische gevolgen	62
	Literatuurlijst	63
	Begrippenlijst	65
	Bijlage 1 Synopsistabel	67

Voorwoord

Met gepaste trots presenteer ik het eerste Natura 2000-beheerplan voor de provincie Limburg. Zoals bekend is het opstellen van de beheerplannen al jaren een ingewikkelde weg met veel obstakels. Ik ben dan ook verheugd dat er nu een eerste plan gereed is.

In Nederland bevinden zich alleen in Midden- en Zuid-Limburg zomerverblijven van de Ingekorven vleermuis, een soort die hier de noordgrens van haar areaal bereikt. Kraamkolonies van deze vleermuissoort vestigen zich jaarlijks op de zolders van de Abdij Lilbosch te Echt en in het voormalige klooster te Mariahoop. Deze beide gebouwen zijn om deze reden aangemeld onder Natura 2000. Ze vormen samen één van de kleinste Natura 2000-gebieden in ons land. Voor het behoud van de vleermuiskolonies is tevens het omringende landschap van belang. Hiertoe behoren de lijnvormige elementen waarlangs de vleermuizen zich verplaatsen en jagen, en de natte delen en kleine bosjes die zorgen voor voldoende aanbod van insecten.

De totstandkoming van dit beheerplan is mede te danken aan een adviesgroep van direct betrokkenen uit de omgeving. Middels adviesgroepbijeenkomsten is de inhoud van dit plan ontwikkeld en aangescherpt. Ik wil de leden van de adviesgroep bedanken voor hun constructieve inbreng. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een breed gedragen beheerplan. Een beheerplan waarin de natuurwaarden en cultuurhistorische waarden een plek hebben in het buitengebied.

De Natura 2000-regelgeving is complex. Ik spreek dan ook hoop uit dat dit plan de basis legt voor een duurzame bescherming van deze bijzondere soort en duidelijkheid schept over de maatregelen en verplichtingen die nodig zijn om de soort in stand te houden.

Rest mij nog om de uitvoerders van dit plan succes te wensen en de toezegging te doen dat de provincie bereid is om een bijdrage te leveren aan deze uitvoering.

Drs. Ing. P.F.C.W. van der Broeck
Gedeputeerde Staten van Limburg

Samenvatting

Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Maria-Hoop is een uniek Natura 2000-gebied. Het is namelijk geen natuurgebied in de normale betekenis van het woord; Abdij Lilbosch en het voormalig klooster Maria-Hoop zijn twee gebouwcomplexen. Deze gebouwen zijn gelegen in de provincie Limburg, in de gemeente Echt-Susteren. De zolders van deze gebouwen herbergen twee in Nederland bekende kraamkolonies van de Ingekorven vleermuis. Deze vleermuissoort is zeldzaam in Europa en hierom zijn deze gebouwen als Natura 2000-gebied aangewezen. Het Ministerie van Economische Zaken heeft als doel voor dit gebied het behoud van de Ingekorven vleermuis gesteld. Dit beheerplan maakt deze doelstelling concreet.

Doel

In Nederland wordt gestreefd naar een populatie van minimaal 700 voortplantende vrouwtjes. De opgave voor Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Maria-Hoop is behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie van de Ingekorven vleermuis. In het Natura 2000-gebied bevinden zich twee kraamkolonies. De langst bekende kolonie is gevestigd op de zolders van Abdij Lilbosch en de andere kolonie is gevestigd op de zolders van het voormalige klooster te Maria-Hoop. Op de zolders van beide locaties zelf is er weliswaar sprake van voorkeursplekken, maar er wordt een groter deel dan alleen die voorkeursplekken gebruikt. In de Abdij wordt vooral de zolder van de kerk en de zolder van de voormalige bakkerij gebruikt, maar ook de overige zolders van de Abdijgebouwen zijn in gebruik. In het voormalige klooster Maria-Hoop gaat het om de twee meest westelijke delen van de zolder.

Voor de kolonies zijn de huidige lanenstructuur, singels, bosschages, houtwallen en overige lijnvormige beplantingen in het buitengebied van belang voor de bereikbaarheid van de foerageergebieden. Het gaat om de lanen in een straal van acht kilometer rondom de verblijfplaatsen. Het jachtgebied bestaat uit kleinschalig bosrijk landschap, nabij boerderijen, kerken, tuinen en parken. Ook zijn voor Ingekorven vleermuizen toegankelijke stallen (die 's nachts onverlicht zijn) waar vee op stro staat, waardoor prooidieren talrijk aanwezig zijn, een belangrijk jachtgebied.

Bedreigingen

Mogelijke bedreigingen voor kolonies Ingekorven vleermuizen zijn:

- onderhoud van het gebouw. Het gebouw waarin de kolonie is gehuisvest vergt onderhoud. Bij het onderhoud dient rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van de kolonie;
- beheer en gebruik van het gebouw bij de verblijfplaatsen en uitvliegopeningen kunnen veranderen, waardoor de geschiktheid en toegankelijkheid van de verblijfplaatsen afneemt;
- verlies van de huidige functie van het gebouw en daardoor verandering van het gebruik en het achterwege blijven van onderhoud;

- veranderend beheer en onderhoud van lanen;
- gebruik van insecticiden in het landelijk gebied. Middelen waarmee insecten worden bestreden (allerlei activiteiten in het landelijk gebied en bij beheer van gebouwen) kunnen van invloed zijn op de populatie vleermuizen. Hierbij moet worden gedacht aan opname van chemische bestrijdingsmiddelen via prooidieren;
- wijzigingen in gebruik en beschikbaarheid van geschikte en toegankelijke winterverblijven (die overigens buiten dit Natura 2000 gebied liggen);
- het verdwijnen van voor vleermuizen toegankelijke stallen (die 's nachts onverlicht zijn) met vee op stro en in de zomer op stal;
- predatie of verstoring van de kraamkolonie.

Veranderingen en ontwikkelingen

Om de Ingekorven vleermuis te beschermen is het vooral van belang dat de gebouwen waarin ze leven behouden blijven. In de eerste beheerplanperiode, de komende zes jaar, wordt ingezet op het onderhoud van de zolder ten behoeve van duurzaam behoud van de kraamplaats van de Ingekorven vleermuis. Er zal onderzoek worden verricht naar de aantasting van houtknagende insecten op de zolder en er zullen herstelwerkzaamheden worden uitgevoerd om de zolders te renoveren. Deze werkzaamheden vinden plaats buiten de periode dat de vleermuizen er verblijven. Verder zullen afspraken worden gemaakt met de eigenaren over het gebruik van de ruimtes waar vleermuizen verblijven. Ook is het van belang dat de laanstructuren die in een gebied met een straal van acht kilometer om de verblijfplaatsen liggen behouden blijven en onderbrekingen in dit netwerk worden verbonden. Een deel van de instandhoudingsmaatregelen is inmiddels al uitgevoerd.

In dit beheerplan is het bestaande gebruik in en om Abdij Lilbosch en het voormalig klooster Maria-Hoop getoetst aan hun invloed op het instandhoudingsdoel, zodat duidelijk is welke activiteiten geen effecten hebben en dus geen vergunning behoeven. Deze toetsing is verplicht op grond van de Natuurbeschermingswet 1998.

De conclusie is dat voor bepaalde vormen van bestaand gebruik voorwaarden gesteld zijn, maar dat onder deze voorwaarden het bestaand gebruik door kan gaan, omdat er onder deze voorwaarden geen negatieve effecten te verwachten zijn. Onderhoud dat plaats vindt op de zolders dient plaats te vinden in de periode oktober tot april en heeft een incidenteel karakter. Er zijn afspraken gemaakt met de eigenaren over betreding van de ruimtes bij aanwezigheid van de vleermuizen. Deze afspraken zijn opgenomen in hoofdstuk 6 van dit beheerplan. Bij het kappen van bomen in de bomenlanen dienen de gekapte bomen vervangen te worden en bij de kap van meerdere bomen, dient dit gefaseerd te gebeuren. Met de gemeente en terreineigenaren zijn hierover afspraken gemaakt.

In Nederland is nog relatief weinig bekend over de Ingekorven vleermuis, veel gebruikte informatiebronnen zijn afkomstig van onderzoek in het buitenland. Om beter inzicht te krijgen over wat van belang is voor de vleermuizen dient er de komende jaren gericht onderzoek te worden uitgevoerd naar de vleermuizen. Zo is onder andere van belang dat beter in kaart wordt gebracht welke gebieden als foerageergebieden door beide kolonies worden gebruikt. Nader onderzoek en monitoring zullen uitwijzen of de maatregelen voldoende resultaat opleveren én meer inzicht geven in de Ingekorven vleermuis. Het onderzoek zal een beter inzicht geven in welke activiteiten kunnen worden toegestaan in het licht van de doelstelling tot behoud van de Ingekorven vleermuis.

Inleiding

Natura 2000 is de verzamelnaam voor het netwerk van Europese natuurgebieden. Natura 2000-gebieden vallen onder de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en zijn in de Nederlandse wetgeving verankerd in de Natuurbeschermingswet 1998.

De soortenrijkdom in Europa gaat al jaren achteruit, duurzame bescherming van flora en fauna is hard nodig. Planten en dieren trekken zich weinig aan van landsgrenzen en het is daarom belangrijk om natuurbescherming in Europees verband aan te pakken. De Europese Unie heeft zich daarom als doel gesteld om de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen. Een lijst van de meest kwetsbare soorten waarvoor Europa een belangrijke rol speelt is in dit kader opgesteld. Aan de hand van deze lijst zijn opgaven opgelegd aan de landen binnen de Europese Unie. Deze opgaven voor de Natura 2000-gebieden worden geformuleerd als 'instandhoudingsdoelstellingen' voor bedreigde soorten dieren, planten en habitats. Deze zijn aan de EU gemeld. De toewijzing van de landelijke opgaven naar gebieden vindt plaats in aanwijzingsbesluiten van het ministerie van Economische Zaken.

Voor Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Maria-Hoop is een instandhoudingsdoelstelling geformuleerd. Het bevoegd gezag stelt aan de hand van het aanwijzingsbesluit een beheerplan op, waarin de gebiedsdoelen in ruimte en tijd voor het aangewezen gebied worden uitgewerkt. Ook het huidige gebruik (bestaand gebruik) van het Natura 2000-gebied wordt getoetst. Als bestaand gebruik (significant) negatieve effecten heeft op de instandhouding van soorten en/of habitats, moet dit gebruik worden bijgesteld om die effecten tegen te gaan.

In dit beheerplan wordt er onderzocht welke maatregelen nodig zijn om te garanderen dat de habitatsoort Ingekorven vleermuis op lange termijn in Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Maria-Hoop zal blijven voorkomen.

Beheerplan

De Natuurbeschermingswet 1998 vereist dat voor alle Natura 2000-gebieden een beheerplan wordt opgesteld. Dit beheerplan is het kader voor het bereiken en handhaven van het instandhoudingsdoel van Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Maria-Hoop. Het beheerplan beschrijft de maatregelen die in een planperiode van zes jaar worden genomen voor de aangewezen habitatsoort. Daarnaast beschrijft het beheerplan de activiteiten die zowel binnen als buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied plaatsvinden en mogelijk een negatief effect hebben op het instandhoudingsdoel.

Het beheerplan Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Maria-Hoop geeft gebruikers en beheerders inzicht in welke menselijke activiteiten op welke plaatsen en gedurende welke perioden van het jaar, gezien vanuit de instandhoudingsdoelstelling, zijn toegestaan. Alle huidige activiteiten en gebruiksvormen (verder 'bestaand gebruik' genoemd) die geen negatief effect hebben op het in stand houden van de beschreven natuurwaarden kunnen ongewijzigd voortgezet worden. Voor de activiteiten waarvan een negatief effect niet is uit te sluiten staan in dit beheerplan voorwaarden opgenomen waarmee de negatieve effecten te voorkomen zijn. Als aan deze voorwaarden wordt voldaan en het negatieve effect is uitgesloten is er geen vergunningplicht. In het beheerplan worden bestaande activiteiten beschreven en beoordeeld op vergunningplicht. Voor nieuwe activiteiten of veranderingen/uitbreidingen van bestaande activiteiten, projecten en/of handelingen geldt een toetsing en mogelijk een vergunningplicht.

In het geval dat (significant) negatieve effecten (van nieuwe activiteiten of veranderingen/uitbreidingen van bestaande activiteiten en/of handelingen) op de instandhoudingsdoelstelling niet zijn uit te sluiten zal een passende beoordeling moeten worden gemaakt en is mogelijk een vergunningplicht aan de orde. Provincie Limburg is sinds de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 op 1 oktober 2005 voor een groot aantal activiteiten, plannen en handelingen bevoegd gezag. Dat wil zeggen dat de Provincie de vergunningsaanvragen behandelt voor activiteiten/handelingen die binnen of in de omgeving van een Natura 2000-gebied plaatsvinden.

Looptijd en evaluatie

Het beheerplan heeft een maximale looptijd van zes jaar. Gedurende deze periode worden de effecten van het beheer gemonitord en tegen het einde van deze periode wordt het beheerplan door het bevoegd gezag geëvalueerd. Afhankelijk van de uitkomst van de evaluatie kan de geldigheid van het beheerplan met zes jaar worden verlengd, of wordt een nieuw beheerplan vastgesteld.

Naast de evaluatie van dit beheerplan door het bevoegd gezag, wordt het Natura 2000-beleid op nationaal niveau geëvalueerd. Het ministerie van EZ is hiervoor verantwoordelijk.

Door middel van monitoring en evaluatie zal worden beoordeeld in hoeverre de afspraken uit dit beheerplan in de praktijk de beoogde resultaten hebben bereikt. Indien nodig zullen de maatregelen worden bijgesteld in de volgende beheerplanperiode.

Afstemming tussen overheden en belangenorganisaties

Het Natura 2000-beheerplan Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Maria-Hoop is geschreven in afstemming met belanghebbende partijen (eigenaren van de gebouwen, gemeente, Zoogdiervereniging en vleermuisonderzoekers).

De maatregelen in het beheerplan van Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Maria-Hoop zijn opgesteld in afstemming met de bestuurlijke partners en maatschappelijke organisaties in de regio. Daarvoor is gekozen om in de vorm van adviesgroepbijeenkomsten met beheerders en belanghebbenden overleg te voeren. Doel van dit overleg is om zo veel mogelijk informatie uit de streek te verzamelen, om de beheerplannen te laten beoordelen en om de achterban te informeren over het beheerplan.

Leeswijzer

In de eerste drie hoofdstukken wordt een inleiding gegeven over Natura 2000, het Natura 2000-gebied specifiek en de hier van toepassing zijnde doelstelling. Verder wordt de ecologische situatie behandeld en wordt een visie beschreven.

Vervolgens wordt in de hoofdstukken 4 tot en met 9 nader ingegaan op het beleid en de gebiedsspecifieke uitwerking om de Natura 2000-doelen voor dit gebied te realiseren en resultaten te monitoren. Er wordt een analyse gemaakt van bestaand gebruik en maatregelen uitgewerkt om het instandhoudingsdoel te behalen. In de laatste drie hoofdstukken wordt de wet- en regelgeving, communicatie en financiering besproken.

Meer informatie

Meer informatie is verkrijgbaar bij:

Provincie Limburg
Postbus 5700
6202 MA Maastricht
www.limburg.nl/Natura2000

Ministerie van Economische Zaken
Postbus 20401
2500 EK Den Haag
www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur/natura-2000

1. Gebiedskarakteristiek

1.1. Aanwijzing

Door middel van het aanwijzingsbesluit is het gebied Abdij Lilbosch & voormalig klooster Maria-Hoop in december 2010 door het ministerie van EL&I aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn (verder aangeduid als “Habitatrichtlijn-gebied”). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze richtlijn waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam “Abdij Lilbosch & voormalig klooster Maria-Hoop” en onder nummer NL2003002 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Dit Habitatrichtlijn-gebied wordt voortaan aangeduid als Natura 2000-gebied Abdij Lilbosch en voormalig klooster Maria-Hoop (landelijk gebiedsnummer 151).

Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen en habitats van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. De instandhoudingsdoelstelling (hoofdstuk 2) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument. Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in de Natura 2000-profielendocumenten. Hierin wordt ook ingegaan op de relatieve bijdrage van afzonderlijke gebieden aan het Natura 2000-netwerk.

1.2. Ligging

Het Natura 2000-gebied bestaat uit twee gebouwcomplexen met hun directe omgeving. Beide liggen in de gemeente Echt-Susteren. De Abdij Lilbosch ligt aan de oostkant van de bebouwde kom van Echt en ligt hemelsbreed ongeveer vier kilometer westelijk van het voormalig klooster in Maria-Hoop.

Figuur 1.1: Ligging Abdij Lilbosch en voormalig klooster Maria-Hoop

1.3. Gebiedsbeschrijving

1.3.1. OMGEVING

De omgeving van beide deelgebieden van het Natura 2000-gebied bestaat uit landbouwgronden met in hoofdzaak een ontginningsstructuur uit het einde van de 19e eeuw. De landbouwgronden worden doorsneden door een aantal wegen, die een laanstructuur hebben. De landbouwgronden die behoren bij de Abdij Lilbosch worden extensief beheerd, er zijn beheersovereenkomsten op afgesloten.

Op een afstand tot circa vijf kilometer wordt het landbouwgebied omgeven door natuurgebied en bossen. Het hoogterras aan de oostzijde is grotendeels beplant met naaldhout. Ten oosten en noordoosten van voormalig klooster Maria-Hoop liggen het Annendaalsbosch en het Nieuw Annendaalsbosch. Ten noorden daarvan ligt het boscomplex Munningsbosch en ten noorden van Abdij Lilbosch ligt boscomplex Het Marissen. Zuidelijk van Abdij Lilbosch ligt het Haeselaarsbroek en zuidwestelijk het IJzerenbosch. Het natuurreservaat De Doort ligt westelijk van Abdij Lilbosch. De natste delen, het Haeselaarsbroek, tegen het hoogterras aan worden deels beheerd als natuurterrein. Aan de voet van het hoogterras treedt veel kwel op die afgevoerd wordt door de Pepinusbeek. Deze beek is recent natuurvriendelijk ingericht. Op het terras van Koningsbosch liggen diverse grote plassen, waarvan de grootste door zandwinning ten behoeve van de productie van kalkzandstenen is ontstaan.

1.3.2. ABDIJ LILBOSCH

Figuur 1.2 Abdijs Lilbosch

Abdijs Lilbosch is een Cisterciënzer abdijs in gemeente Echt-Susteren. De Abdijs voorziet grotendeels in haar levensonderhoud door een eigen boerderijs (ruim 110 ha akkerbouw, scharrelvarkens, zoogkoeien en een imkerijs). De landbouw en teelttechnieken zijn zoveel mogelijk biologisch. Naast het landbouwareaal heeft de abdijs nog ongeveer 30 hectare natuur in beheer.

Het complex werd grotendeels in 1883 gebouwd. Het omvat een kloostergebouw met blokvormig poortgebouw, enkele rond een binnenplaats gesitueerde verblijfsgebouwen met een neogotische kapel en een gesloten hoeve uit 1887. Een deel van het bijbehorende terrein heeft men in 1968 verkocht voor de bouw van een moderne psychiatrische kliniek. Het nabijgelegen hotel 'Hof van Herstal' (Pepinusbrug 8), voorheen bekend als hotel Lilbosch, kwam in 1902 tot stand voor gasten van de abdijs (Stenvert & Venner, 2003).

Het hoofdgebouw van Abdijs Lilbosch heeft als grondplan een nagenoeg vierkant gebouwencomplex met in het centrum een open binnenhof met een begraafplaats (zie figuur 2.2). Een van de zijden van het complex wordt gevormd door de kerk. Op enige afstand van dit complex liggen de lange parallel lopende rijen bijgebouwen die vooral een agrarische en verzorgende functie hebben (zie figuur 5.1). Verdeeld over de zolders van de kerk en de bakkerijs bevindt zich van april tot september een kraamkolonie van de Ingekorven vleermuis. De Abdijs heeft een oprijlaan met oude tamme kastanjes die voor de vleermuizen de functie heeft als aan- en afvliegroute.

1.3.3. VOORMALIG KLOOSTER MARIA-HOOP, THANS EUROPEAN DANDA ADIDAM

Figuur 1.4 Voormalig klooster te Maria-Hoop

In 1925 stichtten de paters Passionisten een klooster dat was toegewijd aan Maria der Heilige Hope. Het hoofdgebouw van het klooster heeft een langgerekte vorm en heeft een aantal korte vleugels. Enkele jaren na de Tweede Wereldoorlog werd het gebouw uitgebreid tot de huidige situatie. De formele naam van het voormalige klooster is thans European Danda Adidam. Het voormalige kloostergebouw wordt omgeven door tuinen. Aan de oostzijde staat een katholieke kerk, de kerk van de RK parochie Moeder der Heilige Hoop, met daarachter een rij woningen. In de zolder van deze kerk bevindt zich een zomerverblijf van de Grijsje grootoorvleermuis (persoonlijke mededeling L. Verheggen; Vergoossen et al., 2009). Op de zolder van het voormalig klooster bevindt zich van april tot september een kraamkolonie van de Ingekorven vleermuis.

1.4. Eigendom en beheer

De abdij Lilbosch werd gevestigd in 1883 en is in gebruik bij de paters van de orde der Cisterciënsen. Het voormalig klooster Maria-Hoop is in eigendom van Vision of Mulund en wordt verhuurd aan de religieuze gemeenschap Adidam Nederland, waarvan de hoofdvestiging zich op de Fiji-eilanden bevindt.

1.5. Instandhoudingsdoelstelling en kernopgave

Abdij Lilbosch & voormalig klooster Maria-Hoop is aangewezen voor één instandhoudingsdoelstelling en deze is als volgt:

H1321 Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie van de Ingekorven vleermuis.

Kernopgave

Met een kernopgave wordt aangegeven wat de belangrijkste bijdragen van een concreet gebied zijn aan het Natura 2000-netwerk. De kernopgaven vormen een belangrijk hulpmiddel bij de focus en de eventueel noodzakelijke prioritering binnen de Natura 2000-beheerplannen (Ministerie van EL&I, 2010; Ministerie van LNV, 2006a).

Voor Abdij Lilbosch & voormalig klooster Maria-Hoop geldt de volgende kernopgave:

6.15 Gebouwen zomerbiotoop

Behoud kwaliteit zomerverblijven Ingekorven vleermuis H1321.

Figuur 2.1 Ingekorven vleermuis

2. Habitatsoort

2.1. Ingekorven vleermuis (H1321)

2.1.1. BESCHRIJVING

Het zomerleefgebied van de Ingekorven vleermuis (figuur 2.1) bestaat uit een afwisselend, kleinschalig, aaneengesloten, structuurrijk en bosrijk landschap. De aanwezigheid van water is gunstig voor de soort, maar meer dan andere vleermuissoorten kan de Ingekorven vleermuis ook in relatief droge gebieden voorkomen. Het voedsel van de Ingekorven vleermuisen bestaat uit spinnen en insecten (vliegen en vlinders) (Verkem & Moermans, 2002; Steck & Brinkmann, 2006). Ze worden in de vlucht van bladeren of muren afgeplukt en worden ook in de lucht gevangen. Het buitengebied en de rand van de bebouwde kom dienen als jachtgebieden, evenals voor vleermuisen toegankelijke stallen (die 's nachts onverlicht zijn) waarin prooidieren talrijk zijn. Als ze niet jagen verblijven de vrouwelijke Ingekorven vleermuisen 's zomers in een groep op warme plaatsen in gebouwen. Voor een duurzame populatie van de Ingekorven vleermuis is een ruim aanbod aan zomerverblijfplaatsen nodig: goed toegankelijke, rustige, min of meer schemerduistere, droge en zeer warme verblijfplaatsen op ruime zolders. De verblijfplaatsen dienen zo ruim te zijn, dat ze ook door relatief grote groepen vleermuisen gebruikt kunnen worden. De toegang tot de verblijfplaatsen dient onverlicht te zijn. De vrouwtjes en jongen hebben relatief grote kolonies – de mannetjes zitten veel meer verspreid. Een kraamkolonie bestaat voor het overgrote deel uit vrouwtjes met jongen, waar altijd een paar mannetjes tussen huizen (o.a. Gaisler, 1971).

Om van de verblijfplaatsen naar de foerageergebieden te komen gebruiken ze vaste vliegroutes langs heggen, houtwallen, lanen en door boomgaarden en parken. In figuur 2.2 is de ligging van de kraamkolonies weergegeven, met een zone van acht kilometer waarbinnen lanen en singels van grote waarde zijn voor de populatie (Dekker et al., 2008). Het netwerk van lanen wordt door de Ingekorven vleermuisen gebruikt als vliegroute tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. Dit cruciale netwerk strekt zich over de gemeentegrenzen zuidwaarts uit tot in de gemeente Sittard-Geleen, noordwaarts tot in de gemeente Roerdalen en oostwaarts tot in Duitsland.

In het zomerleefgebied liggen verschillende, door een kolonie van vrouwtjes bewoonde, verblijfplaatsen naast elkaar, deze vormen een netwerk. In een netwerk bevindt zich een verzameling vaste verblijfplaatsen die door dezelfde groep jaarlijks wordt gebruikt en waartussen uitwisseling van individuen plaatsvindt. In het najaar vertrekken de vleermuisen naar de winterverblijven, waar grote groepen Ingekorven vleermuisen elkaar treffen om te paren (Janssen et al., 2008). Ingekorven vleermuisen overwinteren in ongestoorde, donkere, vochtige (nabij 100% luchtvochtigheid), koele (ca. 10°C) en temperatuurstabiele onderaardse ruimtes. Bekende winterverblijven van de Ingekorven vleermuis in Nederland zijn de mergelgroeven in Zuid-Limburg (Dekker et al., 2008). Deze overwinteringsgebieden vallen buiten het blikveld van dit beheerplan. De bescherming daarvan is geregeld in andere Natura 2000-gebieden.

Ecologische eisen die relevant zijn voor dit beheerplan zijn:

- de verblijfplaats is rustig, donker tot schemerduister, droog en relatief warm;
- de uitvliegplaatsen van de vleermuisen zijn onverlicht;
- een netwerk van verblijfplaatsen, jachtgebieden en verbindingsroutes in het landschap, waarbij foerageergebieden toegankelijk en bereikbaar zijn via een netwerk van opgaande lanen en bosranden.

Voor meer informatie zie ook het profieldocument van deze soort (Ministerie van LNV, 2008).

Figuur 2.2 Locaties van de kraamkolonies (Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Maria-Hoop) en omliggende zone van 8km, waarbinnen opgaande landschapselementen (lanen, singels, bossen) van groot belang zijn. Ingekorven vleermuizen gebruiken de lanen als vliegroute op hun dagelijkse bewegingen tussen kraamverblijfplaats en jachtgebied. Dit netwerk strekt zich over de gemeentegrenzen uit zuidwaarts tot in de gemeente Sittard-Geleen, noordwaarts tot in de gemeente Roerdalen en westwaarts tot in de gemeente Maasgouw.

2.1.2. BEDREIGINGEN

Om te bepalen welke risico's bestaan voor het behoud van aanwezige kraamkolonies van de Ingekorven vleermuis en het behalen van de instandhoudingsdoelstelling is het van belang om een beeld te hebben van bedreiging voor de populatie. Dit kan van waarde zijn om aantalsontwikkelingen te verklaren en oorzaken te zoeken van eventuele toekomstige populatieschommelingen. Mogelijke bedreigingen voor kolonies Ingekorven vleermuizen zijn:

- onderhoud van het gebouw. De gebouwen zijn ongeveer 100 jaar oud. Hierdoor zijn onderdelen waar de vleermuizen verblijven onderhevig aan onderhoud. Bij het onderhoud dient rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van de kolonie van maart tot oktober;
- beheer en gebruik van het gebouw bij de verblijfplaatsen en uitvliegopeningen kunnen veranderen, met het risico dat de geschiktheid en toegankelijkheid van de verblijfplaatsen afneemt;
- verlies van de huidige functie van het gebouw en daardoor verandering van het gebruik en het achterwege blijven van onderhoud;
- beheer en onderhoud van lanen bij optreden van ziektes, stormschade, veroudering en verkeersveiligheid;
- gebruik van insecticiden in het landelijk gebied. Middelen waarmee prooidieren van de Ingekorven vleermuis worden bestreden (allerlei activiteiten in het landelijk gebied en bij beheer van gebouwen) kunnen van invloed zijn op de populatie vleermuizen. Hierbij moet worden gedacht aan opname van chemische bestrijdingsmiddelen via prooidieren. Over de mogelijke effecten van de biologische bestrijding (op basis van de bacterie *Bacillus thuringiensis*) van de eikenprocessierups op prooidieren van de ingekorven vleermuis is vooralsnog niets bekend;
- wijzigingen in gebruik en beschikbaarheid van geschikte en toegankelijke winterverblijven (die overigens buiten dit Natura 2000 gebied liggen);
- het verdwijnen van voor vleermuizen toegankelijke stallen (die 's nachts onverlicht zijn) met vee op stro en in de zomer op stal;
- predatie of verstoring van de kraamkolonie door bijvoorbeeld Steenmarter of Kerkuil

2.1.3. DOEL

In Nederland wordt gestreefd naar een populatie van minimaal 700 voortplantende vrouwtjes (Ministerie van LNV, 2008). In Abdij Lilbosch & voormalig klooster Maria-Hoop, twee bekende verblijfplaatsen in Nederland, wordt gestreefd naar behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud van de populatie in Nederland (Ministerie van EL&I, 2010 - aanwijzingsbesluit). De behoudsdoelstelling geldt voor de aanwezigheid van de kraamkolonies op beide locaties. Sinds het aanwijzingsbesluit voor dit Natura 2000-gebied van kracht werd zijn nog enkele andere zomerverblijfplaatsen, waaronder één kraamkolonie, ontdekt in Limburg. Deze maken geen direct deel uit van het aangewezen Natura 2000-gebied Abdij Lilbosch & voormalig klooster Maria-Hoop en liggen op verre afstand van het Natura 2000-gebied.

2.1.4. LOCATIE

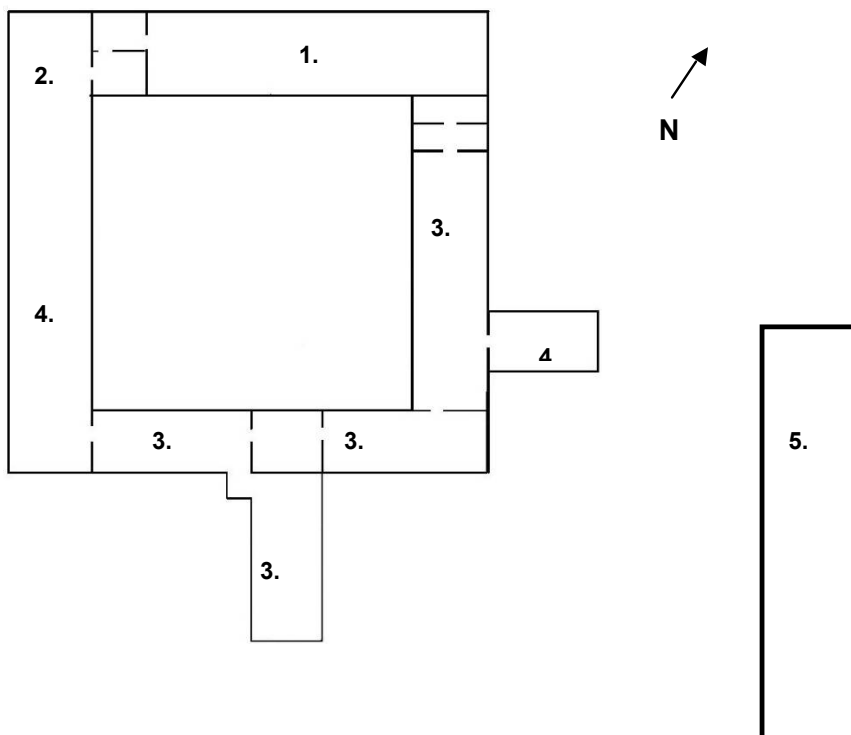
In het Natura 2000-gebied bevinden zich twee kolonies. De langst bekende is gevestigd op de zolders van Abdij Lilbosch en de tweede is gevestigd op de zolders van het voormalige klooster te Maria-Hoop. Op de zolders van beide locaties zelf is er weliswaar sprake van voorkeursplekken, maar er wordt van deze zolders een groter deel dan alleen die voorkeursplekken gebruikt. In de Abdij wordt vooral de zolder van de kerk en de zolder van de voormalige bakkerij gebruikt, maar ook de overige zolders van de Abdijgebouwen zijn in gebruik. Tot 2002 bevond de kolonie zich grotendeels op de kerkzolder, maar daarna heeft een verplaatsting naar de bakkerijzolder plaatsgevonden. In het voormalige klooster Maria-Hoop gaat het om de twee meest westelijke delen van de zolder.

Voor de kolonies zijn de huidige lanenstructuur, singels, bosschages, houtwallen en overige lijnvormige beplantingen in het buitengebied van belang voor de bereikbaarheid van de foerageergebieden. Het gaat om de lanen en foerageergebieden in een straal van minstens acht kilometer rondom de kolonies.

In het nabije buitenland zijn kolonies bekend van Postel (B), Wassenberg (D) en in Moelingen-Berneau en Pietersvoeren (B). De dichtstbijzijnde kolonie (Wassenberg) bevindt zich op ongeveer 13 km afstand; verspreid zijn enkele zomerverblijfplaatsen van minder dan 5 dieren bekend (zoals bij Landsrade). In Eijsden is in 2011 in een schuur nog een kraamkolonie van tenminste 53 exemplaren gevonden. Dit zijn echter zeer waarschijnlijk dieren die afkomstig zijn van de kraamgroep in Moelingen-Berneau die zich hier naartoe verplaatst hebben na verstoring van deze groep (schriftelijke mededeling René Janssen).

2.1.4.1 Zolders van Abdij Lilbosch

In Abdij Lilbosch zijn met name de zolder van de kerk en de zolder van de voormalige bakkerij (figuur 2.3) van belang, hier bevinden zich kraamkolonies. Delen van de kolonie bevinden zich echter (tijdelijk) ook op de andere zolders van het klooster. Op de kerkzolder bevindt zich, vrijwel in het midden over de gehele lengte een houten looppad, variërend in breedte van ongeveer 80 tot 100 cm. Het looppad rust op de dwarsbalken van de zolder. Een deel van de uitwerpselen van de vleermuizen wordt door dit looppad opgevangen, de rest valt op de bovenkant van het aanzienlijk lager gelegen gewelf van het middenschip van de kerk. De bovenkant van het gewelf is zeer moeilijk te bereiken en de daarop gevallen mest is daarom lastig te verwijderen bij schoonmaakwerk. De nokbalk ligt meer dan vier meter boven het looppad over de gewelven. De dakbedekking bestaat uit dakleien op een houten dakbeschot. De zolder van de bakkerij is voorzien van een vlakke vloer. De hoogte van de ruimte is hoger dan vier meter. Het dak is gedekt met dakpannen op een houten dakbeschot.

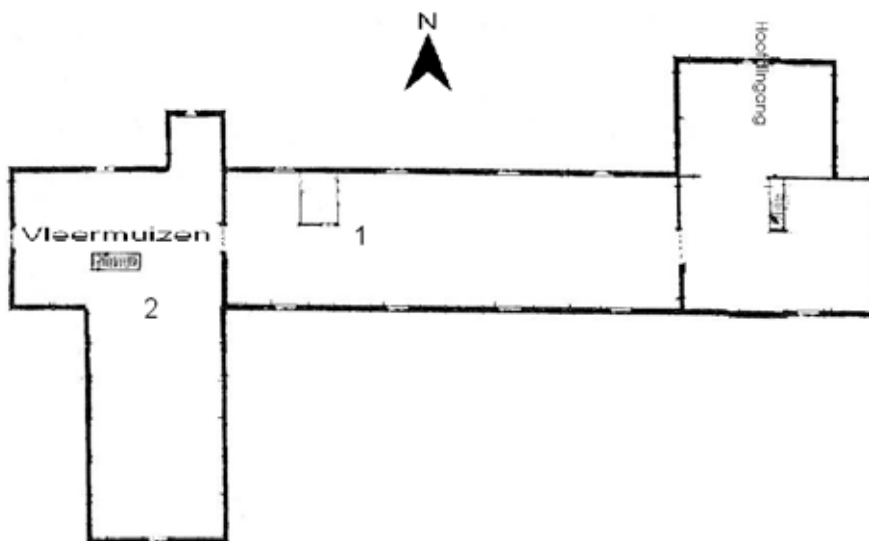

Figuur 2.3 Plattegrond zolder Abdij Lilbosch

1. Zolder boven kerkgewelven; plaats kraamkolonie
2. Zolder waar de CV installatie hangt
3. Zolders waar goederen zijn opgeslagen
4. Overige zolders
5. Zolder van het bijgebouw, plaats kraamkolonie

2.1.4.2 De zolders van het voormalig klooster Maria-Hoop

In het voormalig klooster in Maria-Hoop is de zolder van het hoofdgebouw van belang voor de vleermuizen, hier bevindt zich de kraamkolonie. Deze zolder is verdeeld in drie compartimenten, die gescheiden zijn door doorgangen met branddeuren (zie figuur 2.4). Op de westelijke (nummer 2 in figuur 2.4) en middelste (nummer 1 in figuur 2.4) zolder bevindt zich 's zomers de kraamkolonie. Onder de plaatsen waar de kolonie zich voornamelijk ophoudt worden de meeste uitwerpselen gevonden. De westelijke zolder is voor de dieren toegankelijk via een rond open venster. Dit venster is enige jaren geleden afgesloten met een luik met een invliegopening. Dit luik is aan de binnenkant bevestigd. Het is onbekend hoe de dieren de middelste zolder bereiken. De beheerders hebben er geen probleem mee dat de westelijke zolder als verblijfplaats voor de kolonie is bestemd. Het gebruik van de oostelijke zolder, gescheiden van de westelijke en middelste zolder door middel van een brandmuur, is nog niet duidelijk. De zolder heeft een hoogte van ongeveer 4,5 meter en is gedekt met gebakken dakpannen op een houten dakbeschoot.

Figuur 2.4 Plattegrond zolder klooster te Maria-Hoop

1. Zolder boven het klooster
2. Zolder waar zich in de zomer het voornaamste deel van de vleermuizenkolonie bevindt

2.1.4.3 Vliegroutes

Een onderzoek met een aantal gezenderde Ingekorven vleermuizen liet bij Abdij Lilbosch tenminste twee vliegroutes zien. Namelijk de oude laan van tamme kastanjes die in noordwestelijke richting loopt met een lengte van ongeveer 500 m (de aanvoerweg van de provinciale weg N572 naar de abdij) en enkele aansluitende lanen met zomereiken en hagen met een lengte van ongeveer 1200 m (Dekker et al., 2008). Andere lanen in het buitengebied zijn ook in gebruik als vliegroute. In Maria-Hoop vliegen de vleermuizen direct uit het gebouw de oprijlaan van oude linden door. Van daaruit komen ze in het lanennetwerk in het open buitengebied. De lanen en houtsingels dienen niet alleen als infrastructuur, maar ook als voedselgebied.

De jachtgebieden zijn erg gevarieerd en die van de twee kolonies overlappen elkaar. Dekker et al. (2008) vonden een verdeling van de doorgebrachte tijd van éénderde in de lanen zelf, éénderde in stallen bij boerderijen in de omgeving en éénderde in bossen in de omgeving. Er wordt ook een aanzienlijk deel doorgebracht in ogenschijnlijk voedselarme naaldhoutbestanden van het Annendaalsbosch. Het jachtgebied ligt grofweg binnen de vijf tot acht kilometer van de verblijfplaats en een deel van het jachtgebied bevindt zich op Duits grondgebied (Vergoossen et al., 2009). Het is vooralsnog onbekend wat de bossen zo geschikt maakt als foerageergebied.

2.1.5. HUIDIG BEHEER

In beide gebouwen wordt door de eigenaren en beheerders rekening gehouden met de aanwezigheid van de kolonies Ingekorven vlemuizen, bijvoorbeeld door onderhoudswerkzaamheden uit te voeren in de maanden dat de vlemuizen niet aanwezig zijn op de zolders (oktober – april). De laanstructuren worden niet specifiek met het oog op vlemuizen beheerd. Ook de bossen en boerderijen worden niet specifiek beheerd voor de vlemuizen.

2.1.6. STAAT VAN INSTANDHOUDING

De Ingekorven vlemuis is in Nederland zeer kwetsbaar, vanwege de geringe verspreiding. Er zijn twee kolonies bekend, beiden in Limburg. De grootste kraamkolonie zit op het terrein van Abdij Lilbosch, met een populatie van 600-900 vlemuizen. Op de zolders van voormalig klooster Maria-Hoop zit een kolonie van 150-200 vlemuizen. Het Natura 2000-gebied Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Maria-Hoop verkeert in gunstige staat van instandhouding voor de aangewezen soort Ingekorven vlemuis.

2.1.7. ONTWIKKELING EN TRENDS

2.1.7.1 Abdij Lilbosch

De kolonie Ingekorven vlemuizen op de zolders van Abdij Lilbosch is bekend sinds 1983, toen drie exemplaren werden aangetroffen. In 1984 bedroeg het aantal Ingekorven vlemuizen op de zolders van het hoofdcomplex tenminste 40 exemplaren. De ontwikkeling van de kolonie is daarna gunstig blijven verlopen (zie figuur 2.5). Momenteel (2011) bestaat de kolonie uit 800 exemplaren (tellingen door J. Buys & H. Heijligers, 2011). Door een nog onbekende oorzaak is het aantal Ingekorven vlemuizen in Abdij Lilbosch in 2012 plotseling fors afgenomen naar ongeveer 60 dieren (vrouwtjes en jongen). De afname kan niet volledig worden verklaard door een nieuwe kraamgroep die in de omgeving (Dieteren) is gevonden en de gelijktijdige toename van het aantal vlemuizen in Mariahoop. Het totaal aantal getelde vlemuizen in 2012 is ongeveer 450 dieren (vrouwtjes en jongen) minder dan 2011 (schriftelijke mededeling J. Buys, J. Dekker, H. Heiligers, R. Janssen, J. Regelink & L. Verheggen).

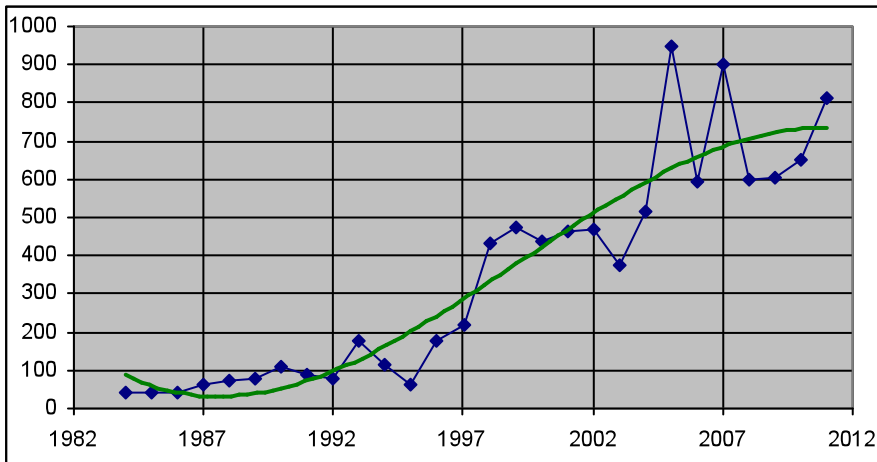
Aanvankelijk was de voornaamste hangplaats het dakbeschot in het midden van de kerkzolder, ongeveer 2 meter onder de nokbalk. Destijds werd ook alleen die zolder jaarlijks geteld.

De daling van de aantallen na 2002 is mogelijk veroorzaakt door de activiteiten van een steenmarter.

Predatie op vlemuizen uit de kolonie en de verstoring die dat teweeg bracht heeft er wellicht toe geleid dat een deel van de kolonie naar een ander gebouw binnen het Natura 2000-gebied is uitgeweken.

Uit mededelingen van medewerkers van de abdij bleek dat in de zomer van 2004, maar ook al in de jaren daarvoor, een grote groep van Ingekorven vlemuizen op de zolder van een van de bijgebouwen, de voormalige bakkerij, heeft verbleven. Dit zou er op kunnen duiden dat de kolonie, mogelijk door verstoring van de steenmarter, zich heeft gesplitst en zich in twee zolders heeft opgehouden. Het totale bestand aan Ingekorven vlemuizen in het gehele Abdijcomplex is dus waarschijnlijk niet werkelijk in belangrijke mate achteruitgegaan sinds 2001. Inmiddels zit het grootste deel van de kolonie op de bakkerijzolder. Ook op andere zolders dan de kerkzolder en de bakkerijzolder komen Ingekorven vlemuizen voor. Alle zolders van het complex worden nu jaarlijks geteld. De kolonies verblijven in de abdij van april tot en met september.

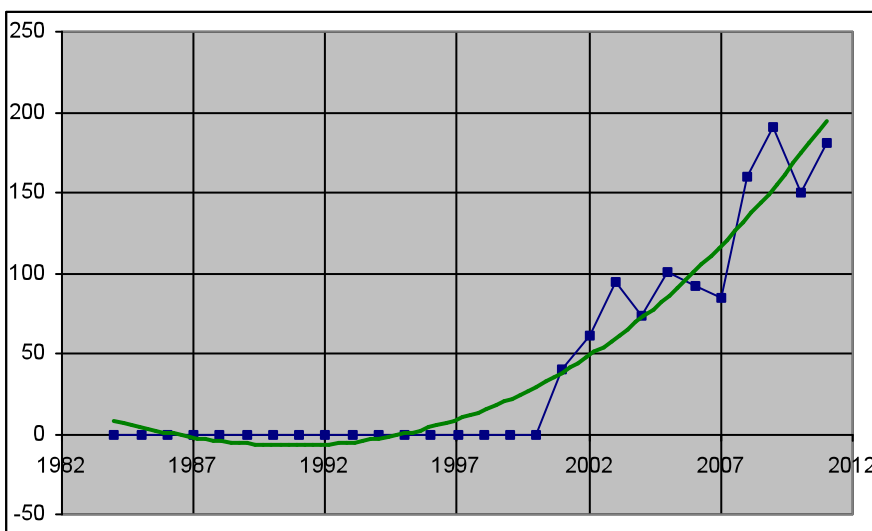
In een op het terrein van de abdij gelegen bunker uit de Tweede Wereldoorlog overwinteren jaarlijks enkele Ingekorven vlemuizen.

Figuur 2.5 Verloop van het aantal vleermuizen in de kolonie van de Abdij Lilbosch. Weergegeven is het getelde aantal en de berekende trendlijn over de periode 1984-2011 (Bron: Vergoossen et al., 2009; CBS en NEM, 2011)

2.1.7.2 Het voormalig klooster Maria-Hoop

Hoewel er in 2000 al enkele aanwijzingen daarvoor waren, is er vanaf mei 2001 met zekerheid een kolonie bekend van tenminste 40 Ingekorven vleermuizen (figuur 2.6). De kolonie is met twee groepen op de westelijke en centrale zolder van het gebouw aanwezig. Uit getuigenverklaringen is gebleken dat de kolonie in Maria-Hoop waarschijnlijk al minstens 10-15 jaar aanwezig was. In de zomer van 2011 bedroeg het aantal volwassen vleermuizen in de kolonie van Maria-Hoop ongeveer 170 exemplaren. Door een nog onduidelijke oorzaak is het aantal Ingekorven vleermuizen in Maria-Hoop in 2012 plotseling toegenomen naar 470 dieren. De toename lijkt veroorzaakt door een forse afname in Abdij Lilbosch, echter het totaal aantal dieren in beide deellocaties is in 2012 afgenomen met ongeveer 450 dieren ten opzichte van voorgaande jaren (schriftelijke mededeling J. Buys, J. Dekker, H. Heiligers, R. Janssen, J. Regelink & L. Verheggen).

Figuur 2.6 Verloop van het aantal vleermuizen in de kolonie van het voormalig klooster Maria-Hoop. Weergegeven is het getelde aantal en de berekende trendlijn over de periode 1984-2011 (Bron: Vergoossen et al., 2009; CBS & NEM, 2011)

2.1.8. MOGELIJKHEID TOT BEHOUD, HERSTEL EN/OF UITBREIDING

De mogelijkheden voor het Natura 2000-gebied zijn gelegen in het optimaal beheren van de zomerverblijfplaatsen (onder andere rust, eisen aan onderhoudswerk) en het beheer van de lanen en andere onderdelen van vliegroutes en foerageergebieden van de vleermuizen.

De groei en krimp van de populatie hangt niet alleen af van de mogelijkheden die in het Natura 2000-gebied aanwezig zijn. Factoren die buiten de reikwijdte van het beheerplan liggen zijn onder meer de kwaliteit van de overwinteringsgebieden en de kwaliteit van de voedselsituatie. Belangrijk is ook de kwaliteit van de foerageergebieden en het belang van open stallen (die 's nachts onverlicht zijn) als foerageergebied, omdat deze grotendeels buiten het Natura 2000-gebied zijn gelegen binnen de agrarische invloedssfeer. Daarnaast is de populatiedynamica ook afhankelijk van weer en klimaat.

3. Visie

3.1. Korte termijn visie

Voor bescherming van de Ingekorven vleermuis heeft het in stand houden en veiligstellen van de verblijfplaatsen de hoogste prioriteit. De kraamkolonies zitten in gebouwen en dat is een situatie die in vergelijking met die van een natuurgebied andere eisen stelt aan het beheer. Verschillen zijn er onder meer doordat er een ander soort medegebruik is. Het veiligstellen van de verblijfplaatsen betekent dus de instandhouding van de gebouwen (in goede staat van onderhoud) en het huidige gebruik ervan. Door goede communicatie tussen vleermuisdeskundigen en de beheerder en gebruikers is gebruik en onderhoud afgestemd op de benodigde rust van de kraamkolonies. Verder zal het beheer van de koloniezolders worden gewaarborgd en waar nodig worden gefaciliteerd. In een onverhoopt geval van wisseling van eigendom wordt een waarborging van de vleermuis kolonies veilig gesteld, door voorwaarden te stellen aan het gebruik van de zolder.

Behalve bescherming van de kraamzolders wordt ook aandacht besteed aan het leefgebied van de vleermuizen, waarbij bescherming van de lanenstructuren en foerageergebieden van de Ingekorven vleermuis belangrijk is. De lanen vormen de verbinding tussen de kraamkolonies en de jachtgebieden en vormen een cruciaal netwerk als vliegroutes van de vleermuizen. Naast onder meer bossen bieden voor vleermuizen toegankelijke stallen (die 's nachts onverlicht zijn) in de ruime omgeving van de kraamkolonies jachtgelegenheden voor de Ingekorven vleermuis en zijn daarom belangrijk voor instandhouding van de populatie. Daarom is informatievoorziening richting veehouders van belang.

Onderzoek naar de levenswijze van de Ingekorven vleermuis en landschapsgebruik en jachtgebieden heeft meer informatie verschaft over specifieke beschermingsmaatregelen.

3.2. Lange termijn visie

Op lange termijn zijn de zolders van Abdij Lilbosch en voormalig klooster Maria-Hoop optimaal ingericht voor kraamkolonies van de Ingekorven vleermuis en is het gebruik van de zolders en het onderhoud afgestemd op een gunstig leefklimaat voor de kraamkolonies. Beheerders zijn goed op de hoogte van algemene ecologische eisen van de Ingekorven vleermuis en de communicatie met vleermuisdeskundigen (inclusief tellers) is goed, de vleermuisdeskundigen zijn goed bereikbaar bij vragen en eventuele calamiteiten.

Op beide locaties (zowel de Abdijgebouwen als het voormalige klooster) bevindt zich jaarlijks een stabiele populatie Ingekorven vleermuizen in de zomerperiode en is uitwisseling mogelijk tussen de bestaande metapopulaties in de omgeving en ook grensoverschrijdend.

Er is een netwerk van opgaande elementen in de vorm van lanen en bomenrijen in de ruime omgeving van Abdij Lilbosch en voormalig klooster Maria-Hoop aanwezig, die duurzaam in stand wordt gehouden. Openingen in laanstructuren worden tijdig geconstateerd en opgevuld door nieuwe aanplant. De bomenrijen sluiten op elkaar aan, zonder voor vleermuizen onoverbrugbare openingen in dit netwerk. De streek kenmerkt zich door bosgebieden met daartussen sterk aangezette lanen en in het agrarisch gebied stallen die voor vleermuizen toegankelijk zijn en veel als jachtgebied worden gebruikt vanwege de aanwezigheid van prooidieren. Bij het beheer van bossen, lanen en bomen in een ruime omtrek rond de kraamkolonies wordt rekening gehouden met landschapsgebruik van de Ingekorven vleermuis en de aanwezigheid van een lanennetwerk is verankerd in het ruimtelijk beleid.

4. Beleid en wettelijk kader

In dit hoofdstuk wordt alleen op de plannen ingegaan die direct betrekking hebben op het gebied. Voor achtergronden wordt verwezen naar hoofdstuk 1 van dit beheerplan.

4.1. Limburgs provinciaal beleid

Het natuur- en landschapsbeleid van de Provincie Limburg is verwoord in de Nota Natuur en Landschapsbeheer 2010 – 2020 (Provincie Limburg, 2009) en het ruimtelijk beleid is vastgelegd in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL). Het beschermingsregime van het natuurbeleid is vertaald in de POL-herziening EHS. De POL-herziening EHS leidt tot een helder onderscheid in de natuurbeleidscategorieën van rijk en provincie namelijk de rijks Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de Provinciale Ontwikkelingszone Groen (POG). De uitvoering van het natuurbeleid in de vorm van subsidiepakketten is geregeld in het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer (SNL). In het actieplan bedreigde soorten (Dienst Landelijk Gebied, 2007) worden per soort (waaronder de Ingekorven vleermuis) maatregelen vermeld die er voor moeten zorgen dat de duurzame instandhouding van de soort verzekerd is.

4.1.1. PROVINCIAAL OMGEVINGSPLAN LIMBURG (POL)

Voor de natuur- en milieukwaliteit noemt het POL biodiversiteit en regeneratievermogen van de natuur, groene en open ruimte, landschap en cultureel erfgoed als cruciale aspecten. Concreet houdt dit in dat natuurgebieden aan elkaar worden gekoppeld en dat er een natuurnetwerk wordt gevormd dat bijdraagt aan de verbetering van ecosystemen. Het gaat hierbij zowel om behoud van bestaande bos- en natuurgebieden als om het creëren van voorwaarden voor nieuwe natuur. Ook moeten natuurgebieden grensoverschrijdend zijn.

De Abdij Lilbosch en het voormalige klooster Maria-Hoop vallen in de perspectievenkaart volledig in perspectief 1 (P1): Ecologische Hoofdstructuur (Provincie Limburg, 2007). Dit perspectief heeft betrekking op de bestaande bos- en natuurgebieden en nieuwe natuur. Bestaande bos- en natuurgebieden dienen te worden beschermd en waar nieuwe natuur is begrensd wordt gestreefd naar vergroting en onderlinge verbinding van bestaande gebieden. Veel van de bossen binnen het leefgebied van de Ingekorven vleermuis zijn beschermd als EHS via het “nee, tenzij” principe. Dit houdt in dat ruimtelijke ingrepen niet zijn toegestaan, tenzij er geen alternatieven zijn en er sprake is van een groot openbaar belang. De effecten van een ingreep moeten gecompenseerd worden.

4.1.2. BOSWET

Bij een plan om bos of bomen te kappen in een plangebied dat zich bevindt in een gebied waar de Boswet van toepassing is, geldt de verplichting de kap te melden. Deze kapmelding moet tenminste 30 dagen vóór aanvang van het vellen van een houtopstand worden ingediend bij de Dienst Regelingen van het ministerie van EZ (formulier kennisgeving van een voorgenomen velling aanvragen bij EZ).

Naast het melden van een voorgenomen velling verplicht de Boswet om binnen drie jaar een nieuwe houtopstand te realiseren in de gemeente waar het bos of de bomen hebben gestaan. Dit is de zogenaamde herplantplicht. Als deze herplant geheel of deels mislukt, moet de tenietgegangene beplanting binnen drie jaar na aanplant worden vervangen. Onder bepaalde voorwaarden kan compensatie op een ander perceel of in bijzondere gevallen ontheffing van de herplantplicht worden toegestaan. Vaak is het zo dat als de boswet niet van toepassing is, wel de gemeentelijke kapverordening aan de orde kan zijn.

4.2. Gemeentelijk beleid

Een bestemmingsplan legt de gebruiksmogelijkheden van gronden en bouwwerken vast. Voor de Abdij Lilbosch en voormalig klooster Maria-Hoop is het Bestemmingsplan Buitengebied en Bestemmingsplan “Maria-Hoop 2000” van de gemeente Echt-Susteren (Gemeente Echt-Susteren, 2012a; Gemeente Echt, 2000) van belang. In dit bestemmingsplan heeft Abdij Lilbosch de bestemming ‘klooster’. Het voormalige klooster Maria-Hoop heeft de volgende bestemmingen: maatschappelijke doeleinden, begraafplaats, bosgebied en agrarische doeleinden. Tevens worden in de structuurvisie belangrijke ruimtelijke elementen voor de Ingekorven vleermuis benoemd (gemeente Echt-Susteren, 2012b).

Voor de bestemming van lanen en andere landschapselementen binnen de actieradius van de beide kraamverblijfplaatsen zijn daarnaast de bestemmingsplannen van de omliggende gemeenten Roerdalen, Maasgouw en Sittard-Geleen van belang.

5. Bestaand gebruik

5.1 Inleiding

Voor het beheerplan is het van belang om alle activiteiten te beschrijven waarvan redelijkerwijs (bijvoorbeeld op basis van onderzoeksgegevens of expert-judgement) aangenomen kan worden dat ze van invloed zijn op de wettelijk beschermde waarden van een Natura 2000-gebied. Het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen wordt immers beschreven mede in samenhang met het bestaande gebruik. Dit hoofdstuk beschrijft het bestaand gebruik van de Abdij Lilbosch en voormalig klooster Maria-Hoop en zijn directe omgeving. Inzicht in de activiteiten die al plaatsvinden in en rond het Natura 2000-gebied is verkregen door middel van interviews en terreinbezoeken.

Onder “bestaand gebruik” wordt op grond van artikel 1, lid m, van de Natuurbeschermingswet 1998 het volgende verstaan:

Definitie Bestaand gebruik

gebruik dat op 31 maart 2010 bekend is, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag

De Natuurbeschermingswet 1998 verplicht dus om gebruik dat op 31 maart 2010 in of, voor zover relevant, buiten het Natura 2000-gebied bekend is en in redelijke mate toetsbaar in het beheerplan te beschrijven. Daarnaast kan het beheerplan beschrijven welke andere activiteiten en ontwikkelingen het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen. Daarmee kunnen ook activiteiten die na 31 maart 2010 zijn begonnen, maar nog niet eerder in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 zijn getoetst, in dit beheerplan worden beschreven.

Op deze manier wordt ook voor bepaalde vormen van gebruik die na 31 maart 2010 zijn begonnen duidelijker of deze schade toebrengen aan de natuurwaarden van het Natura 2000-gebied en of daarvoor misschien een vergunning noodzakelijk is.

5.2 Bestaand gebruik

Hieronder worden de activiteiten die plaatsvinden in en om het Natura 2000-gebied beschreven.

5.2.1 ABDIJ LILBOSCH

1. Gebouwen van de abdij
2. Bijgebouwen, waaronder voormalige bakkerij
3. Poortgebouw
4. Kippenhok
5. Boerderij

Figuur 5.1 Luchtfoto Abdy Lilbosch

De begane grond en de eerste verdieping van de abdij bestaan uit vertrekken ter dienste van de monnikengemeenschap (gemeenschappelijke- en privéruimten). De begane grond van het bijgebouw bestaat uit zogenaamde 'werkhuizen' te weten: de bakkerij, wasserij, kleermakerij en bewaarruimten voor appels. Drie delen van het bijgebouw zijn omgebouwd tot appartementen. Naast het gebouw van de abdij bevinden zich op het terrein een poortgebouw, boerderij, tuinen, kippenhok en kerkhof.

Activiteiten die op de kerkzolder plaatsvinden, beperken zich tot het plegen van onderhoud (het vervangen van lampen in de kerk, onderhoud aan dakramen en dergelijke) en het jaarlijks tellen van vleermuizen door maximaal drie personen. Boven de zolder hangt de kerkklok die meerdere malen per dag wordt geluid voor de diensten in de kerk. Op de zolder boven de kerkgewelven bevindt zich een kraamkolonie. Tussen de zolders zijn compartimenten met brandmuren en zelfsluitende deuren. Op de zolder waar de CV-installatie hangt wordt deze jaarlijks gecontroleerd. Men komt af en toe op de zolders waar goederen zijn opgeslagen. De overige zolders zijn leeg. De zolder van het bijgebouw wordt gebruikt voor opslag van goederen en wordt sporadisch betreden. Op de zolder van het bijgebouw (voormalig bakkerij) bevindt zich een kraamkolonie.

Op de aanvoerweg naar de abdij geldt een inrijverbod, met uitzondering van bestemmingsverkeer. Dit verbod is ingesteld wegens het gevaar van vallende takken van de bomenlaan. De gemeente Echt-Susteren probeert de oude bomenlaan met gericht beheer in stand te houden, door de zwakke bomen gefaseerd te vervangen.

De gebouwen en de invliegopeningen voor vleermuizen zijn niet verlicht.

5.2.2 VOORMALIG KLOOSTER IN MARIA-HOOP

1. Voormalig Klooster Maria-Hoop
2. Rooms-katholieke kerk
3. Woonhuizen
4. Begraafplaats
5. Bos

Figuur 5.2 Luchtfoto voormalig klooster Maria-Hoop

Het voormalige klooster Maria-Hoop is eigendom van de stichting Vision of Mulund en wordt gebruikt door Stichting Adidam Nederland. In het klooster worden gedurende het jaar retraites en vieringen gehouden, waarbij mensen in het klooster logeren. In het gebouw wonen 10 mensen. Van het klooster naar de Annendaalderweg loopt een oude lindenlaan. Het plan is om deze laan in stand te houden, mits er zich geen calamiteiten voor doen (bijvoorbeeld dode of omgewaaide bomen).

Elders op het terrein bevinden zich onder andere een bos, boomgaard (er zijn recent nieuwe hoogstamfruitbomen aangeplant), kas, groentetuin en enkele bijgebouwen. In een van de bijgebouwen huisde een steenmarter. De Rooms-katholieke kerk, de gemeentelijke begraafplaats en de woonhuizen zijn niet in eigendom van de voornoemde stichting.

Het grootste gedeelte van de zolder boven het klooster wordt gebruikt voor het drogen van onder ander bloemen en in mindere mate voor opslag van goederen. Op dit deel van de zolder huist circa 15% van de kolonie Ingekorven vleermuizen. De zolders kunnen vanaf de daaronder gelegen verdieping worden bereikt door twee trappen, één aan het begin van de eerste van de twee in de lengte lopende zolders en één in de

L-vormige zolder (nummer 2, figuur 2.3), vlak onder de voornaamste hangplaats van de kolonie Ingekorven vleermuizen. Indien de eerder genoemde twee achtereenvolgende zolders als tentoonstellingsruimte of voor andere doelstellingen zullen worden ingericht zullen de doorgang naar de L-vormige koloniezolder en de trap van deze zolder naar de daaronder gelegen verdieping bij calamiteiten als nooduitgangen moeten kunnen functioneren.

De L-vormige zolder, waarin zich het voornaamste deel van de vleermuiskolonie bevindt, wordt voornamelijk gebruikt voor de opslag van meubilair en andere goederen. Hiertoe zijn er afscheidingen in de zolderruimte aangebracht. Een van de zo ontstane kamers wordt gebruikt als schilderatelier door een bewoonster van het klooster.

De gebouwen en de invliegopeningen voor vleermuizen zijn niet verlicht.

5.2.3 MONITORING

De omvang van de kraamkolonies wordt jaarlijks, op gestandaardiseerde wijze, geteld door ervaren vrijwilligers. Dit gebeurt al sinds 1992 in het geval van Lilbosch, en sinds 2001 in het geval van Maria-Hoop. Tussen 1983 en 1994 waren er gemiddeld twee bezoeken per seizoen, waarbij naast de aantallen vleermuizen ook op beperkte schaal ecologische gegevens werden verzameld. Vervolgens werd het complex (Lilbosch) tot 2008 slechts één keer per seizoen in juli bezocht, uitsluitend gericht op monitoring. In de seizoenen 1983-2004 beperkte de controle zich tot de lange zolderruimte van het hoofdcomplex. In 1985, 1990 en 1995 zijn bovendien alle overige zolders van bijgebouwen op het kloosterterrein afgezocht. Vanaf seizoen 2005 zijn de zolders boven de bakkerij aan de tellingen toegevoegd. Tussen 1983 en 1990 vond de telling soms plaats met twee personen en tussen 1991 en 2008 met één persoon. Ingekorven vleermuizen in het klooster in Maria-Hoop worden sinds 2001 jaarlijks één of twee maal door twee personen geteld (Vergoosen et al., 2009).

Sinds 2008 zijn de tellingen opgenomen in het programma Zoldermonitoring vleermuizen, onderdeel van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). In dit meetnet worden de tellingen door vrijwilligers toegestuurd aan de Zoogdiervereniging, die de gegevens controleert, invoert en doorstuurt naar het Centraal Bureau voor de Statistiek. Het Centraal Bureau voor de Statistiek berekent met de telgegevens indexen en trends van de aangetroffen soorten. Het NEM meetnet wordt uitgevoerd in opdracht van de Gegevensautoriteit Natuur van het Ministerie van EZ.

5.2.4 BEHEER LANEN EN OVERIGE OPGAANDE LANDSCHAPSELEMENTEN

Aan de lanen en overige opgaande landschapselementen die in eigendom zijn bij de gemeenten (Echt-Susteren, Roerdalen en Sittard-Geleen) vindt regulier onderhoud plaats (verkeersveiligheid, kappen dode en zieke bomen, vervangen oude bomen, afzetten houtsingels). Voor de wegen N572 en N274 is Provincie Limburg de beheerder.

Eens in de 5 jaar wordt bij de oudere lanen een onderhoudssnoei uitgevoerd. De eikenlanen worden jaarlijks op uitbraken van de eikenprocessierups geïnspecteerd en zonodig vindt preventief (biologische bestrijding) of op ad-hoc basis (wegzuigen) bestrijding plaats. Bospercelen worden periodiek gedund. De bosranden worden uit oogpunt van verkeersveiligheid jaarlijks bekeken en zo nodig gesnoeid.

5.2.5 AGRARISCH GEBRUIK

In een straal van circa acht kilometer rond de Abdij en het voormalige klooster bevinden zich ongeveer 125 rundveebedrijven. Voor vleermuizen toegankelijke potstallen worden in de rundveehouderij - mede vanwege dierziektes - niet veel gebruikt, maar er zijn er nog enkele aanwezig in dit gebied. Over het algemeen is er vrij veel melkvee in de gemeente Echt-Susteren, dat in diverse typen open stallen zit. Over de toepassing van chemische bestrijdingsmiddelen (insecticiden) in veestallen voor de bestrijding van vliegen e.d. en

effecten daarvan op de prooidieren van de ingekorven vleermuis is vooralsnog niets bekend. Ingekorven vleermuizen worden mogelijk ook aan ontwormingsmiddelen op basis van avermectines blootgesteld. De werkzame stof, vooral ivermectine, wordt uitgescheiden via de mest en komt zo door infectie van prooidieren (o.a. vliegen) beschikbaar als voedselbron..

Ontwikkeling van de agrarische bedrijven

Het aantal melk- en kalfkoeien in Limburg is sinds 2005 met 5% gestegen en het aantal zoogkoeien in Limburg is sinds 2005 met 14% gedaald.

De trend is dat er minder koeien in de wei zijn, doorgaans veroorzaakt door kostprijsverlaging bij stalling of bedrijfsomstandigheden (bijvoorbeeld automatisch melken). Voor de toekomst wordt een afname van het aantal melkveehouderijen verwacht. Verder wordt schaalvergroting door afschaffing van de melkquotering verwacht en ontwikkeling en toepassing van moderne duurzame stalsystemen ter verbetering van het dierwelzijn en verlaging van milieuemissies (Baltussen et al., 2010; Berntsen & M&O bureau Queisen, 2011).

5.2.6 ONTGRONDING XELLA KALKZANDSTEENFABRIEK DE HAZELAAR BV

In het buitengebied van gemeente Echt-Susteren is tussen Pey en Koningsbosch een ontgrondingsterrein aanwezig. Xella Kalkzandsteenfabriek De Hazelaar BV heeft voor dit gebied een vergunning (d.d. 09-01-2001) voor de winning van specie, bestaande uit kalkzandsteenzand, beton- en metselzand dan wel ophoogzand, dekgrond en teelaarde. De totale omvang van deze ontgronding betrof ten tijde van het besluit tot verstrekking van de vergunning nog 5.900.000 m³ specie.

Voor het uitvoeren van de grondstoffenwinning is het nodig dat houtopstanden en andere begroeiingen verwijderd wordt, om tot ontgronding te kunnen overgaan. Het verwijderen van houtopstanden en andere begroeiingen zal uitsluitend plaatsvinden op de percelen die als beoogde ontgrondingslocaties zijn aangewezen. De Saeffelderstraat en Kerkstraat vallen daarbuiten.

Zoals in de vigerende vergunning (d.d. 9-1-2001) is opgenomen wordt de ontgronding mogelijk gemaakt tot 1 januari 2016. In de voorwaarden bij de vergunning is opgenomen dat de vergunninghouder (Xella Kalkzandsteenfabriek De Hazelaar BV) voor het gehele concessiegebied één plan van de eindtoestand moet indienen. Ter afsluiting van de ontgronding zullen de terreinen worden ingericht conform dit gedetailleerde plan van de eindtoestand, waarbij volledige compensatie/herplant van bos en houtopstanden die ten behoeve van de ontgronding zijn verwijderd zal plaatsvinden. De uiteindelijke inrichting van de ontgrondingslocatie zal resulteren in een natuurontwikkelingsgebied en een zone voor extensief recreatief gebruik.

6. Toetsing bestaand gebruik

6.1 Inleiding

Het doel van deze toetsing is om te beoordelen of het bestaand gebruik (significant) negatieve effecten heeft op de habitatsoort. Hiervoor wordt het bestaand gebruik bekeken ten opzichte van de eisen van en storende factoren voor het instandhoudingsdoel. Verder wordt beschreven of er nog nader onderzoek naar eventuele effecten nodig is. Om te bepalen hoe bestaand gebruik effect kan hebben op de instandhoudingsdoelstelling is onder andere gebruik gemaakt van de sectornotities van het Steunpunt Natura 2000 (Steunpunt, 2008). Daarnaast is de gebiedskennis van diverse specialisten gecombineerd met algemene informatie zoals data van de effectenindicator van Alterra/LNV (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000).

Storende factor	oppervlakteverlies	versnippering	verzuring	vermesting	verzoeting	verzilting	verontreiniging	verdrogting	vernattig	verandering stroomsnelheid	verandering overstromingsfrequentie	verandering dynamiek substraat	verstoring door geluid	verstoring door licht	verstoring door trilling	optische verstoring	verstoring door mechanische effecten	verandering in populatiedynamiek	bewuste verandering soortensamenstelling
Ingekorven vleermuis	1	1	3	3	4	4	2	2	3	3	5	5	2	1	2	1	1	1	2
1	zeer gevoelig																		
2	gevoelig																		
3	niet gevoelig																		
4	n.v.t.																		
5	onbekend																		

Tabel 6.1 Storingsfactoren habitattypen en –soorten

Uit bovenstaande tabel volgt dat de Ingekorven vleermuis zeer gevoelig is voor oppervlakteverlies en versnippering van het leefgebied. Verder zijn ze zeer gevoelig voor verlichting van verblijfplaats, uitvliegopeningen en leefgebied en voor overige veranderingen (optische of mechanische verstoring) in de verblijfplaats en omgeving. Verder zijn ze ook zeer gevoelig voor veranderingen in de populatiedynamiek; ze krijgen maximaal één jong per vrouwtje per jaar. Veranderingen in de voedselsituatie krijgen dan al snel effect op de populatiegrootte.

Op basis van de beste en meest recente wetenschappelijke kennis en gebruik makend van eerder onderzoek zijn de verschillende vormen van gebruik in en om het Natura 2000-gebied beoordeeld. Deze beoordeling is niet alleen afhankelijk van de aard van het effect, maar ook van de omvang. De activiteiten zijn beoordeeld en op basis daarvan ingedeeld in vier categorieën, zoals in onderstaand algemeen van toepassing zijnd kader is beschreven (Steunpunt, 2008).

1- De bestaande activiteit/gebruiksvorm kan worden voortgezet

Bestaande activiteiten die geen negatief effect hebben op het realiseren en/of de handhaving van de instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen en soorten in het gebied kunnen in het beheerplan worden opgenomen. In dat geval kunnen deze activiteiten zonder vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 voortgezet worden.

2- De bestaande activiteit/gebruiksvorm kan worden voortgezet indien aan bepaalde voorwaarden voldaan is

In bepaalde gevallen kunnen aan het gebruik voorwaarden worden verbonden om te voorkomen dat de activiteit negatieve gevolgen heeft voor het gebied. Het betreft hier vooral activiteiten die beperkte negatieve effecten hebben.

Het gaat om gebruiksvormen waarvoor wijzigingen of aanvullende mitigerende maatregelen nodig zijn. Negatieve effecten bestaan bijvoorbeeld uit verslechtering van de kwaliteit van de aangewezen habitattypen of de natuurlijke habitats van de aangewezen soorten, of zijn een versturende factor voor de soorten waarvoor de Natura 2000-gebieden zijn aangewezen. Een verslechtering of een verstoring kan worden gemitigeerd wanneer aan gebruiksvormen algemene mitigerende voorwaarden in beheerplannen kunnen worden verbonden, waardoor deze gebruiksvormen niet structureel inwerken op de bestaande Natura 2000-waarden van het gebied. Dit kunnen zijn: tijdelijkheid van de activiteiten, ruimtelijke zonering, seizoensperiode en vermindering van intensiteit van de activiteiten. Voor zover mogelijk zijn deze voorwaarden vastgelegd in het beheerplan.

3- Voor de bestaande activiteit is een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 vereist.

Voor bestaande activiteiten die mogelijk significant negatieve effecten hebben op het realiseren en/of de handhaving van de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied is een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig. Wanneer sprake is van een project geldt daarbij dat een vergunning alleen mag worden verleend als een passende beoordeling is uitgevoerd en daaruit de zekerheid is verkregen dat de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet worden aangetast. In deze vergunning kunnen eventueel nadere voorwaarden worden gesteld aan de betreffende activiteit.

4- De bestaande activiteit/gebruiksvorm is niet langer mogelijk

Het betreft illegale of ongewenste activiteiten, die negatieve effecten hebben of verboden zijn. Huidig gebruik is alleen in uitzonderlijke gevallen in deze categorie te plaatsen. Het geldt alleen als de activiteit leidt tot significant negatieve effecten op het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. Een passende beoordeling (uitgevoerd buiten het kader van dit beheersplan) zal uitsluitend moeten geven over het maatschappelijke belang, de alternatieven en de mogelijkheden voor compensatie.

6.2 Uitwerking beoordeling huidig gebruik

6.2.1 ABDIJ LILBOSCH

Het bestaand gebruik op het terrein van de abdij of de begane grond en eerste verdieping van de abdij heeft geen invloed op de kraamkolonie van de Ingekorven vleermuis. Aangezien de aanwezige populatie al langere tijd een stabiele of toenemende trend vertoont, is het niet aannemelijk dat het huidig gebruik een storende factor vormt voor het instandhoudingsdoel. In geval van wisseling van eigendom (bij verkoop) geldt de voorwaarde dat de rust en milieuomstandigheden op de vleermuizenzolder blijft gewaarborgd.

Conclusie: gebruiksvorm in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen (categorie 1)

Huidige activiteiten, zoals die nu plaatsvinden op de zolders van de abdij (inclusief bijgebouwen), hebben tot dusver geen invloed gehad op het voorkomen van de kraamkolonie vleermuizen. Deze activiteiten kunnen doorgaan, mits voldaan wordt aan de voorwaarde dat zij de rust op de vleermuizenzolder niet verstoren, dat klein onderhoud plaatsvindt in de periode oktober-april en een incidenteel karakter hebben. De beheerder kan de contactpersoon/coördinator benaderen voor advies (zie maatregel 5, paragraaf 8.3) bij ingrepen in gebouwbeheer om deze af te stemmen op de Ingekorven vleermuis. In geval van wisseling van eigendom (bij verkoop) blijft de voorwaarde gelden dat de rust en milieuomstandigheden op de vleermuizenzolders niet worden aangetast.

Conclusie: gebruiksvorm in beheerplan met wijzigingen/maatregelen (categorie 2)

Groot onderhoud (waaronder houtwormbestrijding, vernieuwing van daken en dergelijke) evenals langdurige activiteiten (bewoning van de zolders, schilderactiviteiten die meerdere dagen innemen) dienen plaats te vinden in de genoemde winterperiode (oktober – april). Voor deze werkzaamheden dient aangegeven te worden of er een kans is op een (significant) negatief effect, aangezien de noodzakelijke rust, de fysieke en klimatologische omstandigheden en toegankelijkheid van een verblijfplaats er door beïnvloed kan worden. Er bestaat een mogelijk negatief effect en daarom is een toetsing van de precieze uitvoering, in overleg met bevoegd gezag, van de werkzaamheden nodig om aan te tonen dat het dusdanig plaatsvindt dat er daadwerkelijk geen negatieve effecten plaatsvinden op de instandhoudingsdoelstelling.

Conclusie: gebruiksvorm in beheerplan met wijzigingen/maatregelen (categorie 2)

6.2.2 VOORMALIG KLOOSTER MARIAHOOP

Het bestaand gebruik dat plaatsvindt op het terrein van het voormalige klooster, de begane grond of eerste verdieping van het klooster heeft geen invloed op de kraamkolonie van de Ingekorven vleermuis. In geval van wisseling van eigendom (bij verkoop) geldt de voorwaarde dat dan de rust op de vleermuizenzolders blijft gewaarborgd.

Conclusie: gebruiksvorm in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen (categorie 1)

Activiteiten, zoals die nu plaatsvinden op de zolders van het voormalige klooster, hebben tot dusver geen invloed op het voorkomen van de kraamkolonie vleermuizen. De opslag op zolder geeft nauwelijks verstoring, omdat er zeer zelden iets gehaald of gebracht wordt. Het aantal bewoners in het gebouw is klein. Deze activiteiten kunnen doorgaan, mits voldaan wordt aan de voorwaarde dat zij de rust op de twee vleermuizenzolders niet verstoren. Klein onderhoud dient plaats te vinden in de periode oktober - april en een incidenteel karakter te hebben. De beheerder kan de contactpersoon/coördinator benaderen voor advies (zie maatregel 5, paragraaf 8.3) bij ingrepen in gebouwbeheer om deze af te stemmen op de Ingekorven vleermuis. In geval van wisseling van eigendom (bij verkoop) blijft de voorwaarde gelden dat de rust op de vleermuizenzolders niet wordt verstoord.

Conclusie: gebruiksvorm in beheerplan met wijzigingen/maatregelen (categorie 2)

Groot onderhoud (waaronder houtwormbestrijding, vernieuwing van daken en dergelijke) evenals Groot onderhoud (waaronder houtwormbestrijding, vernieuwing van daken en dergelijke) evenals langdurige activiteiten (bewoning van de zolder, schilderactiviteiten die meerdere dagen innemen) dienen plaats te vinden in de genoemde winterperiode (oktober – april). Voor deze werkzaamheden dient aangegeven te worden of er een kans is op een (significant) negatief effect, aangezien de noodzakelijke rust, de fysieke en klimatologische omstandigheden en toegankelijkheid van een verblijfplaats er door beïnvloed kan worden. Er bestaat een mogelijk negatief effect en daarom is een toetsing van de precieze uitvoering, in overleg met bevoegd gezag, van de werkzaamheden nodig om aan te tonen dat het dusdanig plaatsvindt dat er daadwerkelijk geen negatieve effecten plaatsvinden op de instandhoudingsdoelstelling.

Conclusie: gebruiksvorm in beheerplan met wijzigingen/maatregelen (categorie 2)

6.2.3 MONITORING EN ONDERZOEK

Monitoring en onderzoek, zoals beschreven in paragraaf 5.2.3, hebben ten doel gegevens te verzamelen om te kunnen beoordelen of maatregelen leiden tot gewenste ontwikkelingen. De monitoringsprogramma's zijn noodzakelijk om te kunnen beoordelen of maatregelen het gewenste effect hebben. Betreden of verstoren van habitattypen en/of soorten wordt altijd tot een minimum beperkt, waardoor er geen blijvende effecten zijn te verwachten.

Conclusie: gebruiksvorm in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen (categorie 1)

6.2.4 BEHEER LANEN, BOSSEN, HOUTSINGELS EN OVERIGE LANDSCHAPSELEMENTEN

De dieren in de kolonies zijn afhankelijk van het omliggende landschap (Dekker et al., 2008). Het is dan ook zaak deze in gunstige staat te houden.

De Ingekorven vleermuis gebruikt bomenlanen en houtsingels om van de kraamkolonie naar de jachtgebieden te komen. Deze lanen en singels zijn essentieel voor de waarde van de jachtgebieden; zelfs als de jachtgebieden in prima staat zijn, zullen ze niet gebruikt worden als ze niet door lanen en singels in het landschapsnetwerk betrokken zijn.

Uit onderzoek (Vergoossen et al., 2009) is naar voren gekomen dat lanen binnen een straal van 8 km rond de kraamkolonie van belang kunnen zijn voor de Ingekorven vleermuis. Ingekorven vleermuizen verplaatsen zich bij voorkeur via opgaande structuren, zoals lanen. Onderbrekingen in deze structuren kunnen de kwaliteit van de vliegroute aantasten en mogelijk bepaalde foerageergebieden onbereikbaar maken.

Activiteiten (zoals de kap van bomen) die leiden tot het wegvallen of onderbreken van het netwerk van lanen en groenstructuren die de vleermuizen gebruiken om naar hun jachtgebieden te vliegen, hebben een mogelijk negatief effect op het leefgebied van de Ingekorven vleermuis, omdat vliegroutes hierdoor worden onderbroken en het bereiken van de jachtgebieden moeilijker wordt.

Om zonder een Natuurbeschermingswet 1998-vergunning bomenrijen of lanen te kappen dient er te worden voorkomen dat vliegroutes binnen een straal van 8 km rond de kraamverblijfplaatsen worden aangetast en is herplant nodig zodat duurzaam behoud van de bomenrij of laan wordt gewaarborgd. De doorgaande opgaande structuur mag dus niet worden onderbroken. Dit kan bij een enkele bomenrij worden gerealiseerd door gefaseerde kap en herplant, waarbij één tot enkele bomen per keer worden gekapt en vervangen door nieuwe aanplant. Bij een dubbele bomenrij dient de doorgaande opgaande structuur behouden te blijven en is ook herplant vereist.

Belangrijk is dat een onderbreking of verwijdering van een bomenrij wordt hersteld door middel van nieuwe aanplant. Als een laan of bomenrij aantoonbaar geen functie heeft voor de Ingekorven vleermuis als vliegroute of jachtgebied, dan is gefaseerde kap en herplant geen vereiste.

Indien er door bijzondere omstandigheden een laan in één keer gerooid moet worden binnen 8 km van de kraamkolonies van de Ingekorven vleermuis, dient afstemming plaats te vinden met het bevoegd gezag (Provincie Limburg) en is het noodzakelijk om door middel van een toetsing zekerheid te geven dat negatieve effecten het behalen van de instandhoudingsdoelstelling niet in gevaar brengen. Bij een dergelijke situatie van groot maatschappelijk belang zonder alternatieven is compensatie verplicht. Er dient rekening mee gehouden te worden dat het in één keer rooien van een laan binnen de 8 km-zone vergunningplichtig zal zijn. De initiatiefnemer zal dan rekening moeten houden met de behandeltijd van de vergunningaanvraag en dat het kan voorkomen dat een vergunningaanvraag wordt geweigerd als geen sprake is van herplant en het verlies van de laan een significant negatief effect heeft op de kwaliteit van het leefgebied van de Ingekorven vleermuis. Om duurzaam lanenbeheer praktisch werkbaar te maken is besloten om een maatregel op te nemen (zie hoofdstuk 8: maatregel 3), waarbij ecologisch verantwoord lanenbeheer wordt uitgewerkt in een lanenontwikkelingsplan. Dit plan wordt opgesteld in samenspraak met de Provincie Limburg en betrokken gemeenten.

Conclusie: gebruiksvorm in beheerplan met wijzigingen/maatregelen (categorie 2)

Indien wegverlichting in de laanstructuren (verkeerskundig) noodzakelijk is, dan is er geen vergunningplicht (in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998) als gekozen wordt voor (1) verlichting met armaturen die het licht naar beneden werpen (alleen op de weg), (2) lage lantaarns, zodat de boomkruinen donker blijven en (3) gebruik wordt gemaakt van vleermuisvriendelijke verlichting (amberkleurige UV-vrije LED lampen). Van andere vormen van wegverlichting kunnen negatieve effecten op voorhand niet worden uitgesloten en is een toetsing aan de instandhoudingsdoelstelling aan de orde.

Conclusie: gebruiksvorm in beheerplan met wijzigingen/maatregelen (categorie 2)

De bestrijding van de eikenprocessierups in lanen in het buitengebied (in een zone van 8km rondom de kraamkolonies) is toegestaan mits de bestrijding preventief plaatsvindt met biologische bestrijdingsmiddelen en op ad-hoc basis door rupsenhaarden weg te zuigen. De beheerder kan gebruik maken van de expertise van het adviesteam (zie maatregel 5, paragraaf 8.3) bij ingrepen in laanbeheer om deze af te stemmen op de Ingekorven vleermuis.

Conclusie: gebruiksvorm in beheerplan met wijzigingen/maatregelen (categorie 2)

Het reguliere bosbeheer van periodieke dunning en jaarlijks snoeien uit oogpunt van verkeersveiligheid kan worden voortgezet.

Conclusie: gebruiksvorm in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen (categorie 1)

6.2.5 AGRARISCH GEBRUIK

De ontwikkeling van staltypen in het buitengebied rond de kraamkolonies kan een rol spelen in het voedselaanbod en foerageergebied van de vleermuizen. Het huidige agrarisch gebruik is op dit moment geen probleem voor de instandhoudingsdoelstelling. Voor vleermuizen toegankelijke stallen (die 's nachts onverlicht zijn) met vee (zoals potstallen) vormen een belangrijk onderdeel van het jachtgebied van de Ingekorven vleermuis (Dekker et al., 2008).

De geschiktheid van een stal als foerageergebied voor de Ingekorven vleermuis hangt onder andere af van de volgende factoren:

- een 's nachts onverlichte stal;
- de stal is toegankelijk voor vleermuizen;
- er is geen of in beperkte mate sprake van tocht;

- koeien (of paarden) staan in de zomerperiode op stal;
- de stal ligt binnen een straal van 8km van de kraamkolonie.

Als geschikte stallen geleidelijk verdwijnen uit het leefgebied van de kraampopulatie van de Ingekorven vleermuis of vervangen worden door ongeschikte stallen, dan kan dat effect hebben op de populatie. Daarom is in dit beheerplan een maatregel (maatregel 7, paragraaf 8.4) opgenomen om een beter inzicht te krijgen in de waarde van stallen als foerageergebied en hoe bij nieuwe stallen hiermee rekening kan worden gehouden.

Conclusie: gebruiksvorm in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen (categorie 1)

6.2.6 ONTGRONDING XELLA KALKZANDSTEENFABRIEK DE HAZELAAR BV

De ontgroning zoals vastgelegd in de vergunning van 9 januari 2001 zal niet leiden tot het verdwijnen van potentiële vliegroutes van de Ingekorven vleermuis. De vliegroutes (lanen/bomenrijen) langs de Saeffelderstraat en Kerkstraat vallen buiten het ontgroningsterrein, waardoor is uit te sluiten dat deze onderdelen van het leefgebied van de Ingekorven vleermuis worden aangetast door de ontgroningwerkzaamheden.

Het terrein waar de ontgroning plaatsvindt bevatte op 7 december 2004 houtopstanden en andere begroeiingen. Ten behoeve van de ontgroning is het noodzakelijk dat houtopstanden en andere begroeiingen worden verwijderd, dit is deels ook al gebeurd sinds de vergunning in 2001 verstrekt is. Wanneer de ontgroning is afgerond wordt het volledige terrein ingericht volgens een plan van de eindtoestand en krijgt het een functie als natuurontwikkelingsgebied waarbinnen extensieve recreatie mogelijk is. Bos en de houtopstanden die door de ontgroning verdwijnen zullen meer dan gecompenseerd worden, dit wordt nader aangegeven in het plan van de eindtoestand voor het betreffende ontgroningcomplex.

Bos en houtopstanden kunnen jacht- en foerageergebied vormen voor de Ingekorven vleermuis. Daarmee is het dus niet uit te sluiten dat de Ingekorven vleermuis alternatieve jacht- en foerageergebieden moet benutten na het verwijderen van het bos en de houtopstanden. Het verlies van bos en houtopstanden op het ontgroningcomplex is echter van tijdelijke duur en zal volledig worden gecompenseerd binnen hetzelfde terrein. Hiermee wordt het potentieel jacht- en foerageergebied weer toegevoegd aan het leefgebied van de Ingekorven vleermuis.

Conclusie: gebruiksvorm in beheerplan zonder wijzigingen/maatregelen (categorie 1)

7. Beoordeling vergunningverlening

In hoofdstuk 6 is beschreven welke effecten bestaande activiteiten op de instandhoudingsdoelstelling hebben. Op basis van deze informatie wordt in dit hoofdstuk aangegeven welke bestaande activiteiten wel, niet, of onder voorwaarden vergunningplichtig zijn in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Dit beheerplan is echter niet bedoeld als sluitende beoordeling voor wat betreft een vergunningplicht voor alle mogelijke toekomstige activiteiten. Voor toekomstige activiteiten geldt dat deze voor aanvang zullen moeten worden beoordeeld op mogelijke verslechterende of significante effecten. In het geval dat negatieve effecten niet zijn uit te sluiten, zal een passende beoordeling moeten worden uitgevoerd en is mogelijk een vergunningprocedure aan de orde. De provincie Limburg is het bevoegd gezag voor vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

7.1 Niet vergunningplichtige bestaande activiteiten en/of gebruiksvormen

Niet vergunningplichtig zijn bestaande activiteiten en/of gebruiksvormen waarvan op basis van hoofdstuk 6 'Toetsing huidig gebruik' op voorhand kan worden gesteld dat een nadere effectenanalyse niet nodig is omdat de zekerheid bestaat dat zich als gevolg van dit gebruik geen negatieve effecten voordoen. Deze bestaande activiteiten en/of gebruiksvormen zijn dus niet vergunningplichtig in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 wanneer deze worden uitgevoerd op de wijze zoals beschreven is in hoofdstuk 5.

Voor Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Maria-Hoop is een aantal vormen van bestaand gebruik niet vergunningplichtig omdat het optreden van negatieve effecten bij voorbaat is uit te sluiten (zie tabel 7.1), deze vallen onder categorie 1 van het bestaand gebruik beschreven in hoofdstuk 6.

7.2 Vergunningverlening bestaande activiteiten en/of gebruiksvormen

In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 zijn bestaande activiteiten en/of gebruiksvormen die een mogelijk (significant) negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen vergunningplichtig. Voor Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Maria-Hoop kan een aantal vormen van bestaande activiteiten en/of gebruiksvormen significante verstoring opleveren (zie hoofdstuk 6). In hoofdstuk 6 is beoordeeld of deze vergunningplichtig zijn of dat er voorwaarden aan de activiteit en/of gebruiksvorm kunnen worden gesteld, waardoor negatieve effecten worden uitgesloten en de betreffende activiteit en/of gebruiksvorm niet vergunningplichtig is.

Voorafgaande aan ingrijpende bouwkundige maatregelen of verandering van gebruiksbestemmingen van de zolders waar (delen van) de kolonie verblijven, die mogelijk van nadelige invloed kunnen zijn op het voortbestaan van de populatie op de zolders, zal tijdig een vleermuisdeskundige moeten worden geraadpleegd en zal zonodig een vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 moeten worden aangevraagd.

In tabel 7.1 is voor Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Maria-Hoop samenvattend uitgewerkt welke vormen van bestaand gebruik vergunningplichtig zijn en in welke gevallen er geen vergunningsplicht is. In bepaalde gevallen is er onder voorwaarden, die in dit beheerplan zijn opgenomen, geen vergunningplicht.

Bestaand gebruik	Mogelijk effect op instandhoudingsdoelstelling	Cat. 1 Geen vergunning nodig	Cat. 2 Onder voorwaarden geen vergunning nodig	Cat. 3 Vergunningplichtig	Cat. 4 Niet toegestaan	Voorwaarde (geldend voor categorie 2)
Activiteiten op het terrein van Abdij Lilbosch (inclusief begane grond en eerste verdieping)	Geen					Geen
Activiteiten op de zolders van Abdij Lilbosch (incl. bijgebouwen)	Ingekorven vleermuis					Klein onderhoud vindt plaats in de periode oktober-april, heeft een incidenteel karakter en geen structurele wijzigingen
Groot onderhoud op de zolders van Abdij Lilbosch (incl. bijgebouwen)	Ingekorven vleermuis					Van de voorgenomen werkzaamheden dient vooraf een negatief effect op de instandhoudingsdoelstelling te worden uitgesloten
Activiteiten op het terrein van voormalig Klooster Maria-Hoop (inclusief begane grond en eerste verdieping)	Geen					Geen
Activiteiten op de zolder van voormalig Klooster Maria-Hoop	Ingekorven vleermuis					Klein onderhoud vindt plaats in de periode oktober-april, heeft een incidenteel karakter en geen structurele wijzigingen
Groot onderhoud op de zolder van klooster Mariahoop						Van de voorgenomen werkzaamheden dient vooraf een negatief effect op de instandhoudingsdoelstelling te worden uitgesloten
Monitoring en onderzoek	Geen					Geen
Beheer lanen, houtsingels en overige landschapselementen	Ingekorven vleermuis					Lanen binnen een straal van 8 km van de kraamverblijven die een functie vervullen als vliegroute of jachtgebied gefaseerd vervangen en handhaven van de doorgaande opgaande structuur. Indien wegverlichting verkeerskundig noodzakelijk is gelden technische voorwaarden (zie 6.2.4)
Agrarisch gebruik	Geen					Geen
Ontgroning Xella Kalkzandsteen-fabriek De Hazelaar BV	Geen					Geen

Tabel 7.1 Overzicht vergunningplicht bestaand gebruik

- = Categorie 1. Geen vergunningplicht
- = Categorie 2. Onder voorwaarden geen vergunningplicht
- = Categorie 3. Vergunningplicht (nader onderzoek naar effecten)
- = Categorie 4. Niet toegestaan (verbod)

8. Instandhoudingsmaatregelen

In dit hoofdstuk worden de maatregelen die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstelling te halen besproken. Dit wordt gedaan aan de hand van het bestaand gebruik. Wanneer een (significant) negatief effect door middel van maatregelen teniet gedaan kan worden wordt dat hier beschreven. In dat geval kan het voorkomen dat een activiteit zonder het nemen van de beschreven maatregelen vergunningplichtig is. Wanneer hiervan sprake is, wordt dit vermeld.

8.1 Maatregelen Abdij Lilbosch

Op sommige plaatsen is het houtwerk van de kerkzolder en van de voormalige bakkerij aangetast door houtworm en gevreesd wordt dat deze aantasting zich verder zal ontwikkelen. De gebouwen van de abdij zijn echter nog niet in hun geheel nauwkeurig op de aantasting van houtworm geïnspecteerd. Door de 's zomers openstaande ramen en de veelheid aan kieren, vooral aan de kapvoeten, zijn de zolders droog en waarschijnlijk is daardoor geen schimmelaantasting van het houtwerk gevonden.

Maatregel 1	Opstellen en uitvoeren van zolderherstelplan
Voor habitatype en/of -soort	Ingekorven vleermuis
Doel	Duurzaam herstel van de zolder waar de kraamkolonie gebruik van maakt
Locatie	Gebouw abdij Lilbosch (kerkzolder en zolder bakkerij)
Toelichting	<p>Het zolderherstelplan moet minimaal de volgende aspecten bevatten:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Een onderzoek van alle zolders op aantasting van houtknagende insecten · Verwijderen opgeslagen houten voorwerpen die bronnen kunnen zijn van houtknagende insecten; · Bij aantreffen van houtknagende insecten in de opvolgende winterperiode bestrijding daarvan met houtverduurzamingsmiddelen die door hun werkzame bestanddelen en oplosmiddelen niet schadelijk zijn voor vleermuizen · De gehele loopplank door het midden van de kerkzolder dient te worden vervangen door een bredere loopplank. Deze dient ook voor de opvang van mest en is aan beide zijden vanuit het midden tot maximaal 2 meter breed en voldoende sterk is om personen daarop toe te laten om daarop gevallen uitwerpselen te verwijderen. De beperking in de breedte is er om de mogelijkheid uit te sluiten dat eventueel het klimaat op de zolder beïnvloed wordt · Onder de belangrijkste hangplaatsen van de kolonie in andere zolderdelen van de abdij en bijgebouwen dienen brede hardboardplaten te worden gelegd die voorkomen dat uitwerpselen hun weg vinden tussen de vloerplanken van de zolder. Eventueel kan op de hardboardplaten plastic folie worden gelegd om de uitwerpselen op te vangen, zodat deze aan het einde van elk voortplantingsseizoen eenvoudig kunnen worden verwijderd · De bovenzijde van het gewelf van de kerk zal moeten worden ontdaan van vleermuisenmest; · Zonodig moeten maatregelen worden getroffen die het voor steenmarters, duiven en kauwen moeilijk dan wel onmogelijk maken de zolder te bereiken en zich op de zolders te vestigen, zonder de toegang voor vleermuizen te beperken · Toe te passen ontwerp maken voor het tegen gaan van predatie door kerkuil, marters en ratten.
Termijn	In het eerste jaar van de planperiode; het herstelplan voor de kerkzolder is reeds afgerond; in oktober 2012 is begonnen met de werkzaamheden
Voortouwnemer	Provincie Limburg
Uitvoerder	Opdrachtnemer in overleg met eigenaren
Financieringsmogelijkheden	PO (Provinciale opdracht)
Schatting kosten	EURO 11.000,- (opstellen zolderherstelplan) EURO 13.000,- (uitvoering herstel kerkzolder)

8.2 Maatregelen voormalig Klooster Mariahoop

In de koloniezolder werden in november 2004 de eerste sporen van vermoedelijk de bonte knaagkever aangetroffen. De zolders zijn in de winter van 2010-2011 geïsoleerd. Daarvoor is een isolatielaag op de vloer aangebracht. De werkzaamheden zijn uitgevoerd buiten het seizoen (april – september) dat de vleermuizen aanwezig zijn. De opgeslagen goederen zijn daarvoor tijdelijk verwijderd.

Maatregel 2	Opstellen en uitvoeren van zolderherstelplan
Voor habitatype en/of -soort	Ingekorven vleermuis
Doel	Duurzaam herstel van de zolder waar de kraamkolonie gebruik van maakt
Locatie	Gebouw European Danda Adidam (voormalig klooster Maria-Hoop)
Toelichting	<p>Het zolderherstelplan moet minimaal de volgende aspecten bevatten:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Een onderzoek van alle zolders op aantasting van houtknagende insecten · Verwijderen opgeslagen houten voorwerpen die bronnen kunnen zijn van houtknagende insecten · Bij aantreffen van houtknagende insecten in de opvolgende winterperiode bestrijding daarvan met houtverduurzamingsmiddelen die door hun werkzame bestanddelen en oplosmiddelen niet schadelijk zijn voor vleermuizen · Onder de belangrijkste hangplaatsen van de kolonie in andere zolderdelen van de abdij en bijgebouwen dienen brede hardboardplaten te worden gelegd die voorkomen dat uitwerpselen hun weg vinden tussen de vloerplanken van de zolder. Eventueel kan op de hardboardplaten plastic folie worden gelegd om de uitwerpselen op te vangen, zodat deze aan het einde van elk voortplantingsseizoen eenvoudig kunnen worden verwijderd · Het isoleren van een deel van de zolder (isolatie onderliggende vertrekken door isolatie op vloerniveau op de zolder). Dus niet tegen het dakbeschoot. De isolatie houdt er rekening mee dat de vleermuizen ook door eventuele openingen op dat niveau moeten kunnen blijven binnenkomen (uitgevoerd in 2010-2011) · Zonodig moeten maatregelen worden getroffen die het voor steenmarters, duiven en kauwen moeilijk dan wel onmogelijk maken de zolder te bereiken en zich op de zolders te vestigen, zonder de toegang voor vleermuizen te beperken · Toe te passen ontwerp maken voor het voorkomen van predatie door kerkuil, marters en ratten.
Termijn	Al uitgevoerd in winter 2010/2011
Voortouwnemer	Niet van toepassing
Uitvoerder	Niet van toepassing
Financieringsmogelijkheden	Niet van toepassing
Schatting kosten	Niet van toepassing

8.3 Maatregelen extern

In deze paragraaf worden in het bijzonder maatregelen behandeld die betrekking hebben op het leef- en jachtgebied van de vleermuisen.

Maatregel 3	Opstellen van lanenontwikkelingsplan
Voor habitatype en/of -soort	Ingekorven vleermuis
Doel	In kaart brengen van het netwerk van lanen en de landschappelijke waarden die van belang zijn voor de Ingekorven vleermuis en uitwerken vervangingsplan
Locatie	Zone van 8km rond beide kraamverblijfplaatsen
Toelichting	Naast inventarisatie van de kwaliteit van de structuren (restlevensduur) van de beplantingen dient er een vervangingsplan opgesteld te worden waarin ook nieuwe structuren en versterking van bestaande structuren (denk aan opvullen van onderbrekingen en enkele bomenrijen tot dubbele rijen uitbreiden) wordt voorzien.
Termijn	Eerste beheerplanperiode
Voortouwnemer	Coördinator Ingekorven vleermuisbeleid in samenwerking met betrokken Gemeenten en Provincie Limburg
Uitvoerder	Onderzoeksinstituting in samenwerking met gemeenten en de Provincie Limburg
Financieringsmogelijkheden	De Provincie Limburg kan bijdragen in de kosten van het opstellen van het plan door middel van een provinciale opdracht.
Schatting kosten	EURO 15.000,-

Maatregel 4	Borgen van het behoud van de laanstructuur in een straal van acht kilometer rond de kraamkolonies (dit kan bijvoorbeeld door het opnemen in de waardevolle bomenlijst, boomstructuren van het APV kapvergunning of het bestemmingsplan)
Voor habitatype en/of -soort	Ingekorven vleermuis
Doel	Voorkomen dat (delen van) de lanen de functie verliezen en daarmee uitvallen, waardoor vliegroutes en jachtgebieden van de Ingekorven vleermuis zouden verdwijnen
Hoeveelheid	Lanen in een straal van acht kilometer rond de kraamkolonies
Locatie	Gemeenten Echt-Susteren, Roerdalen, Sittard-Geleen, Maasgouw
Toelichting	Laanstructuren, opgaande elementen en bomenrijen hebben voor de Ingekorven vleermuis een belangrijke functie als vliegroute tussen kraamkolonies en jachtgebieden. Het opnemen van de lanen in beleidsplannen moet voorkomen dat (delen van) de lanen wegvallen door verlies van hun functie. Het lijnvormige netwerk tussen kraamkolonie en jachtgebieden is van groot belang voor de vleermuispopulatie
Termijn	Eerste beheerplanperiode
Voortouwnemer	Gemeenten Echt-Susteren, Roerdalen, Sittard-Geleen, Maasgouw
Uitvoerder	Gemeenten Echt Susteren, Roerdalen, Sittard-Geleen, Maasgouw
Financieringsmogelijkheden	Niet van toepassing
Schatting kosten	Niet van toepassing

Maatregel 5	Coördinatie van toezicht op werkzaamheden aan de koloniezolders
Voor habitatype en/of -soort	Ingekorven vleermuis
Doel	Werkzaamheden aansturen ten behoeve van de Ingekorven vleermuis
Locatie	Zolders van abdij Lilbosch en voormalig klooster Maria-Hoop
Toelichting	De coördinatie van en het toezicht op de werkzaamheden aan de koloniezolders van beide complexen zou in handen moeten komen van een onafhankelijke instantie in samenwerking met de personen die verantwoordelijk en betrokken zijn bij het monitoren van de bestandontwikkeling van de kolonies. DLG heeft in de provincie Limburg ruime ervaring met het nemen van bouwkundige en andere maatregelen aan onder meer kerkzolders om deze (weer) geschikt te maken als verblijfplaats voor vleermuizen
Termijn	Eerste beheerplanperiode
Voortouwnemer	Provincie Limburg
Uitvoerder	Adviesteam
Financieringsmogelijkheden	PO DLG, regulier programma IKL (onderdeel soortenbescherming)
Schatting kosten	Niet van toepassing

Maatregel 6	Voortzetten huidige adviestedeam, aangestuurd door coördinator (contactpersoon), ten behoeve van de gebouw- en laanbeheerders
Voor habitatype en/of -soort	Ingekorven vleermuis
Doel	Inhoudelijke ondersteuning bij het beheer voor eigenaren, beheerders en gemeente ten gunste van de Ingekorven vleermuis
Toelichting	Een adviestedeam met expertise over de ecologie en gebiedseisen van de Ingekorven vleermuis kan worden geraadpleegd bij ingrepen in gebouw en laanbeheer om deze ingrepen af te stemmen op Ingekorven vleermuis
Termijn	Ad hoc
Voortouwnemer	Provincie Limburg
Uitvoerder	Adviesteam
Financieringsmogelijkheden	Niet van toepassing
Schatting kosten	Niet van toepassing
Schatting kosten	EURO 15.000,-

8.4 Onderzoeksmatregelen

In Nederland is relatief weinig bekend over de Ingekorven vleermuis, veel gebruikte bronnen zijn afkomstig van onderzoek in het buitenland.

In de volgende onderzoeksmatregelen worden onderzoeksthema's geformuleerd om grip te krijgen op de sleutelfactoren die de grootte van de populatie van de Ingekorven vleermuis bepalen en dus van belang zijn voor het beheerplan. Bij inzicht in deze materie kunnen maatregelen effectief worden afgestemd op de lokale gebiedseisen van de Ingekorven vleermuis.

De Provincie Limburg is voornemens om de maatregelen 8 tot en met 11 als één onderzoeksopdracht uit te zetten en daarvoor dan ook één totale kostenpost voor te bepalen, deze wordt momenteel geraamd op 27.000,- euro.

In 2012 heeft er een onverwachte verandering plaatsgevonden in de populatie. Uit de jaarlijkse tellingen in Abdij Lilbosch bleek dat er in dit deelgebied veel minder Ingekorven vleermuizen aanwezig waren dan voorgaande jaren, terwijl in de deelpopulatie in Mariahoop veel meer dieren aanwezig waren dan in de jaren voor 2012. De oorzaak van de plotselinge verandering is onbekend. Of deze verandering van tijdelijke aard is, of het begin van een negatieve trend voor de komende jaren, is eveneens onbekend. Om op deze ontwikkeling in te spelen wordt in de voorgenomen onderzoeksopdracht ruimte gemaakt om op korte termijn (beginnend in 2013) verklaringen voor deze veranderingen te zoeken en aanbevelingen te formuleren over hoe met dergelijke dynamiek om te gaan, zodat het instandhoudingsdoel kan worden gewaarborgd. Dit extra onderzoeksonderdeel brengt naar schatting een extra kostenpost van EURO 13.000,-.

Maatregel 7	Verkennd onderzoek naar mogelijkheden om de geschiktheid van stallen als jachtgebied van de Ingekorven vleermuis te behouden
Voor habitatype en/of -soort	Ingekorven vleermuis
Doel	1. In beeld brengen jachtgebieden (alleen gericht op stallen) voor de Ingekorven vleermuis; 2. Actieplan uitwerken in samenwerking met boeren; 3. Actieplan uitvoeren.
Hoeveelheid	Afhankelijk van aantal geschikte stallen in de omgeving
Locatie	Stallen in een straal van acht kilometer rond de kraamkolonies
Toelichting	Open stallen (die 's nachts onverlicht zijn) vormen een jachtgebied voor de Ingekorven vleermuis. Bij het behoud van open stallen wordt indirect ingezet op het behouden van foerageergebied voor de Ingekorven vleermuis. Middels een enquête en huiskamergesprekken met agrariërs het draagvlak en mogelijkheden verkennen voor behoud en eventueel uitbreiding van het aanbod aan voor vleermuizen toegankelijke stallen of alternatieven die als jachtgebied kunnen worden gebruikt. Naast koeienstallen kunnen paardenstallen ook worden meegenomen in dit onderzoek.
Termijn	Eerste beheerplanperiode
Voortouwnemer	Provincie Limburg
Uitvoerder	onderzoeksinstelling (in samenwerking met belangenpartijen)
Financieringsmogelijkheden	Natura 2000- uitvoeringsbudget
Schatting kosten	EURO 8.000,-

Maatregel 8	Voedselonderzoek en onderzoek naar accumulatie van bestrijdingsmiddelen via prooidieren
Voor habitatype en/of -soort	Ingekorven vleermuis
Doel	Onderzoek naar kwetsbaarheid van populatie voor toepassing van bestrijdingsmiddelen in landbouw en beheer van lanen
Hoeveelheid	Afhankelijk van aantal geschikte stallen in de omgeving
Locatie	Verblijfplaatsen Abdij Lilbosch en Mariahoop
Toelichting	Accumulatie van bestrijdingsmiddelen in prooidieren van de ingekorven vleermuis kan een bedreiging vormen voor de populatie. Allereerst is het van belang om de samenstelling van het voedselspectrum te onderzoeken door mestanalyse. Na de eerste beheerplanperiode moet bezien worden of dit deelonderzoek moet worden vervolgd middels een plan van aanpak voor onderzoek naar accumulatie van bestrijdingsmiddelen in de voedselketen van de ingekorven vleermuis.
Termijn	Eerste beheerplanperiode
Voortouwnemer	Provincie Limburg
Uitvoerder	Onderzoeksinstelling
Financieringsmogelijkheden	Provinciale onderzoeksopdracht (Eén opdracht voor maatregel 8 t/m 11)
Schatting kosten	EURO 6.000,-

Maatregel 9	Onderzoek naar de exacte foerageergebieden en landschapsgebruik van beide kraamkolonies
Voor habitatype en/of -soort	Ingekorven vleermuis
Doel	Het in kaart brengen van de cruciale jachtgebieden en verbindingzones tussen jachtgebieden en kraamkolonies en hoe de Ingekorven vleermuis het netwerk van lanen en opgaande structuren gebruikt
Locatie	Ruime omgeving (straal van ongeveer 8 km) rondom de kraamkolonies
Toelichting	Om een beeld te krijgen van de belangrijke jachtgebieden van de Ingekorven vleermuis en daarmee gebieden die van groot belang zijn voor instandhouding van de soort vast te stellen en daarnaast bepalen welke landschapselementen van belang zijn voor de Ingekorven vleermuis. Dit biedt een hulp bij toetsing en beoordeling van effecten van toekomstige activiteiten en projecten
Termijn	Al uitgevoerd
Voortouwnemer	Niet van toepassing
Uitvoerder	Niet van toepassing
Financieringsmogelijkheden	Niet van toepassing
Schatting kosten	Niet van toepassing

Maatregel 10	Onderzoek naar uitwisseling tussen de kolonie in voormalig Klooster Maria-Hoop en de kolonie in abdij Lilbosch en naar uitwisseling tussen zomer- en winterverblijfplaatsen
Voor habitatype en/of -soort	Ingekorven vleermuis
Doel	Inzicht krijgen in de populatiedynamiek van de kolonies en de waarde van de winterverblijven voor instandhouding van de populatie op de kraamkolonie. In Zuid-Limburg zijn overwinteringsverblijven van de Ingekorven vleermuis bekend in Natura 2000-gebied. Het is onduidelijk waar de vleermuizen van de kraamkolonies overwinteren
Locatie	Gemeente Echt-Susteren, Zuid- en Midden-Limburg
Toelichting	Relaties tussen beide kolonies kan voordelen opleveren voor de genetische variatie en mogelijkheden tot uitwijken bij verstoring op één van beide locaties.
Termijn	Eerste beheerplanperiode
Voortouwnemer	Provincie Limburg
Uitvoerder	Vleermuisonderzoeker
Financieringsmogelijkheden	Provinciale onderzoeksopdracht (Eén opdracht voor maatregel 8 t/m 11)
Schatting kosten	EURO 13.000,- (zie tekst paragraaf 8.4)

Maatregel 11	Onderzoek naar geschikt maken alternatieve locaties kolonie
Voor habitatype en/of -soort	Ingekorven vleermuis
Doel	In kaart brengen van potentiële alternatieve locaties voor kraamkolonies
Locatie	Omgeving huidige kraamkolonies, voor metapopulaties in Nederland
Toelichting	Alternatieve locaties die een netwerk van (kleinere) metapopulaties vormen geeft de populatie kans om bij verstoring of calamiteiten gebruik te maken van andere locaties. Gedacht kan worden aan zolders van bijgebouwen en kloosters
Termijn	Eerste beheerplanperiode
Voortouwnemer	Provincie Limburg
Uitvoerder	Vleermuisonderzoeker
Financieringsmogelijkheden	Provinciale onderzoeksopdracht (Eén opdracht voor maatregel 8 t/m 11
Schatting kosten	EURO 8.000,- (zie tekst paragraaf 8.4)

9. Monitoring

9.1 Verplichtingen monitoring

Nederland heeft net als elke lidstaat elke drie jaar (artikel 12 Vogelrichtlijn) en elke zes jaar (artikel 17 Habitatrichtlijn) een monitoring- en rapportageverplichting volgens de Europese regelingen. Hierbij moet de lidstaat rapporteren over de toepassing van genomen maatregelen ter bescherming van de Natura 2000-gebieden. Vooral de effecten van deze maatregelen op de staat van instandhouding van habitattypen en -soorten, met speciale aandacht voor de prioritairere soorten, zijn van belang.

Uitkomsten uit onderzoeken naar habitattypen en -soorten moeten uitgewisseld worden met andere lidstaten (art. 18, lid 1 Habitatrichtlijn; art. 10, lid 2 Vogelrichtlijn) en alle nuttige gegevens met betrekking tot de Vogelrichtlijn moeten de lidstaten naar de Europese Commissie sturen (art. 4, lid 3 Vogelrichtlijn).

Monitoring is zowel een taak van het Ministerie als van de provincie. EZ is momenteel bezig (in overleg met andere betrokken partijen) met het opstellen van een Programma van Eisen met betrekking tot monitoring. Dit Programma van Eisen zal zowel voor de landelijke monitoring als voor de gebiedsgerichte monitoring (ten behoeve van de monitoringparagraaf in het beheerplan) worden opgesteld. Hierbij wordt ook gezocht naar aansluiting bij het gezamenlijke Rijk-provincie programma "Waarborgen Natuurkwaliteit". In dat traject wordt er gewerkt aan één monitoringprotocol dat de eisen en verplichtingen zo efficiënt mogelijk aan elkaar probeert te koppelen.

In afwachting van de Programma's van Eisen is het nog onduidelijk welke verantwoordelijkheden de provincie en het Ministerie betreffende monitoring hebben. In de handreiking beheerplannen (Ministerie van LNV, 2005) staat dat het Rijk verantwoordelijk is voor monitoring van de staat van instandhouding van habitattypen en -soorten. De provincie is verantwoordelijk voor het monitoren van de maatregelen en de effectiviteit daarvan en veranderingen (gebruik) in en rondom het gebied.

Het Ministerie zal naar verwachting een landelijke rapportage opstellen en dus niet gebiedsspecifiek ingaan op de staat van instandhouding. De rapportage moet gebeuren op basis van de huidige beschikbare gegevens. Er wordt gebruik gemaakt van landelijke verspreidingsbeelden (per habitatype en -soort). De informatie van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) over populaties van soorten en de omvang ervan worden gebruikt met een eventuele uitbreiding. De eerste algemene rapportage in het kader van de Habitatrichtlijn was in 2007. In 2013 dient opnieuw gerapporteerd te worden over de staat van instandhouding van habitattypen en -soorten op basis van de gerichte monitoring zoals beschreven in dit beheerplan. Hiervoor is het Ministerie van EZ verantwoordelijk.

9.2 Monitoring natuurwaarden

Jaarlijks zal tenminste eenmaal het aantal aanwezige Ingekorven vlermuizen in beide objecten moeten worden geteld, zodat de bestandontwikkeling van de kolonies kan worden gevolgd. De beide objecten dienen op dezelfde dag en op dezelfde wijze te worden geteld. Dat gebeurt binnen de kaders van het NEM meetnet Monitoring van vlermuizen op zolder (Dijkstra et al., 2008).

Gebeurtenissen die een negatieve invloed hebben op de populatie zullen zich in eerste instantie uiten in het teruglopen van het aantal jongen dat geboren wordt of uitvliegt. Hiervoor is het wenselijk de telling te houden als er jonge dieren zijn. Bij tellingen in de periode voordat de jongen geboren zijn ontbreekt dat beeld.

Momenteel vindt jaarlijks 1 simultane telling plaats in juli, als de jongen vliegvlug zijn. Er wordt voor de telling gebruik gemaakt van foto's, zodat achteraf aantallen kunnen worden vastgesteld en de verstoring van de aanwezige kolonie beperkt wordt. Bij de evaluatie van het instandhoudingsdoel moet er rekening mee worden gehouden dat de jaarlijks getelde aantallen de som vormen van de aanwezige vrouwtjes en jongen.

In opdracht van EZ werkt Wageningen Universiteit en Research Centre (WUR) momenteel aan een algemeen monitoringprogramma; het WOT IN (Wettelijke OnderzoeksTaak Informatievoorziening Natuur). Dit betekent dat uit de verschillende onderzoeks- en monitoringsprogramma's van onder andere Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's), terreinbeherende organisaties en overheden, één methode gevormd wordt in het kader van de instandhoudingsdoelstellingen. Het WOT IN moet aansluiten op de Europese wensen/eisen.

9.3 Evaluatie beheerplan

Tegen het einde van de planperiode van dit beheerplan evalueert het bevoegd gezag om te bepalen of het plan voor de volgende periode nog voldoet (Ministerie van LNV, 2005). De evaluatie gaat in op de mate van realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen en de realisatie van de maatregelen. Uit de evaluatie moet blijken of het beheerplan nog voldoet of dat het plan op onderdelen moet worden herzien. Als het plan nog voldoet kan het voor een volgende tijdperiode van zes jaar gebruikt worden. Voor de evaluatie wordt gebruik gemaakt van de resultaten uit de monitoring, die hierboven beschreven is.

10. Toezicht en handhaving

Zonder een adequaat toezicht en handhaving kan een goede naleving en dus uitvoering van de Natuurbeschermingswet 1998 of van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn bemoeilijkt worden. Toezicht en handhaving zien zowel toe op de controle op de naleving van vergunningen als op het opsporen van en optreden (in het veld) tegen overtredingen van een aantal artikelen van de Natuurbeschermingswet 1998.

10.1 Strafrecht

Toezicht wordt uitgevoerd door hiertoe bevoegde ambtenaren, over het algemeen hiertoe benoemde Buitengewoon Opsporingsambtenaren (BOA's). Deze kunnen in dienst zijn bij verschillende organisaties. Deze ambtenaren zijn bevoegd op te treden in het kader van de Wet op de Economische Delicten, waaronder overtredingen van de Natuurbeschermingswet 1998 vallen. Daarmee vallen overtredingen van de Natuurbeschermingswet 1998 onder het strafrecht. Overtreders kunnen, nadat een proces verbaal is opgemaakt, dan ook rekenen op vervolging door het Openbaar Ministerie.

10.2 Bestuursrecht

10.2.1 BESTUURSDWANG

In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 kan in bepaalde gevallen bestuursdwang worden toegepast. Deze bevoegdheid is toebedeeld aan de Minister van EZ, daar waar het gaat om door hem genomen besluiten. Daarnaast kan de Minister ten aanzien van deze besluiten aan Gedeputeerde Staten verzoeken om op te treden. Daar waar Gedeputeerde Staten bevoegd zijn om vergunning verlenen, zijn Gedeputeerde Staten zelfstandig bevoegd om bestuursdwang toe te passen. In deze gevallen kan de provincie bestuursdwang uitoefenen op grond van de Provinciewet, met betrekking tot de taken waarvan zij op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 bevoegd is.

Naast het toepassen van bestuursdwang biedt de Natuurbeschermingswet 1998 aan het bevoegd gezag de mogelijkheid om een aantal maatregelen te nemen ter voorkoming van schade aan natuurwaarden in een beschermd gebied.

Zo kan het bevoegd gezag verleende vergunningen intrekken of wijzigen als de situatie daartoe noopt. Ook kan het bevoegd gezag maatregelen treffen om te voorkomen dat schade aan de natuurwaarden van het gebied optreedt; in dergelijke gevallen zijn eigenaren verplicht deze maatregelen te tolereren. Verder kan het bevoegd gezag besluiten de toegang tot een beschermd gebied te beperken.

10.2.2 DWANGSOM

De last onder dwangsom dient er toe een overtreding ongedaan te maken dan wel een herhaling van een overtreding te voorkomen. Het doel hiervan is niet het straffen van de overtreder, maar het terugbrengen van de legale situatie.

10.3 Handhaving

De Natuurbeschermingswet 1998 wordt vooral door handhavers gecontroleerd die in dienst zijn van de provincie Limburg.

Jaarlijks worden door de afdeling Handhaving en Monitoring handhavingsplannen gemaakt waarin de doelstellingen voor dat jaar worden vastgelegd. Afhankelijk van de prioriteiten kan de nadruk van de handhaving gelegd worden op bepaalde wetgeving. Daarnaast kan in samenwerkingsprojecten met andere handhavingsdiensten gekozen worden voor samenwerking of koppeling van handhavingsacties.

Naast geplande handhavingsprioriteiten wordt door de handhavers gereageerd op handhavingsverzoeken of meldingen van derden. Indien een melding van een mogelijke overtreding binnenkomt wordt deze opgepakt door een provinciale handhaver of door de Groene Brigade. De provincie Limburg heeft een centraal punt ingesteld waar een ieder terecht kan met mogelijke overtredingen. Milieuklachten, waaronder ook overtredingen van groene wetten zoals de Natuurbeschermingswet 1998 wordt verstaan, kunnen gemeld worden via de Milieuklachtenlijn of via de website van de provincie Limburg.

Voor het toepassen van bestuursdwang en het benutten van wettelijke mogelijkheden om schade aan natuurwaarden in gebieden te voorkomen is moeilijk vooraf aan te geven of en hoe deze instrumenten ingezet worden. Het betreft in hoge mate maatwerk waarbij van geval tot geval bekeken moet worden welk instrument ingezet kan of moet worden.

11. Communicatie

Met het inzetten van instrumenten als communicatie, educatie en voorlichting kunnen verschillende doelen gediend worden. Te denken valt aan het verkrijgen van draagvlak bij een groter publiek dan de eigenaren en beheerders, voor de instandhoudingsmaatregelen die in het gebied worden uitgevoerd. Ook kan men denken aan het geven van informatie over het (internationaal) belang van het gebied, en over de ter plaatse voorkomende natuurwaarden (habitattypen, -soorten en broedvogels) in het gebied. Voor deze communicatiemaatregelen is EZ verantwoordelijk.

11.1 Huidige communicatie

De communicatie rondom de vleermuizenpopulatie bij Abdij Lilbosch & voormalig klooster Maria-Hoop beperkt zich tot bilaterale overleggen en locatiebezoeken tussen eigenaren/beheerders enerzijds en Zoogdierenvereniging (onderzoekers en lokale tellers) en andere betrokkenen anderzijds.

11.2 Communicatie Natura 2000

Het Europese project Natura 2000 staat voor unieke natuurgebieden. In alle 162 gebieden in Nederland worden natuurwaarden behouden en/of versterkt. Ze staan daarmee de komende jaren volop 'in the picture'. Abdij Lilbosch & voormalig klooster Maria-Hoop is een van deze gebieden. Om de Natura 2000-doelen op een zo transparant mogelijke wijze te kunnen verwezenlijken, stelt Provincie Limburg zich ten doel om de werkzaamheden die voortkomen uit dit beheerplan in alle openheid te communiceren met direct betrokken partijen, zoals onder andere beheerders, grondeigenaren gemeenten en het waterschap.

11.3 Communicatie per maatregel

De (sub)maatregelen die zijn beschreven in hoofdstuk 7 kunnen we samenvatten tot hoofdmaatregelen, inclusief bijbehorende communicatieaanpak.

- Opstellen en uitvoeren zolderherstelplan en zolderbeheerplan

Deze maatregel focust zich op de eigenaren/beheerders van de abdij en het klooster. Goede, reguliere contacten en ook medewerking van de eigenaar/beheerder is nodig om de huidige leefomstandigheden van de vleermuizen te behouden c.q. verder te stimuleren. Omdat het hier om particulier bezit gaat, volstaat bilateraal overleg.

- Overige

De beheermaatregelen gericht op de lanen, focust zich op de volgende betrokkenen: gemeenten Echt-Susteren, Sittard-Geleen en Roerdalen. Afstemming met de eigenaren/beheerders is gewenst.

Een draagvlakonderzoek voor het in stand houden van potstallen focust zich op de agrariërs nabij de abdij en het klooster. Hier past een strategie waarbinnen bilaterale communicatie (keukentafelgesprekken), doelgroepcommunicatie (lokale en regionale vakmedia agrariërs) en streekgebonden PR (lokale en regionale media) hand in hand gaan. Het initiatief hiertoe ligt bij de subsidieverstrekker Provincie Limburg. Het instellen van een adviesteam ten behoeve van eigenaren/beheerders, inclusief ondersteuning op inhoudelijk gebied, vraagt afstemming met de eigenaren/beheerders van de abdij en het klooster. Vanwege het grensoverschrijdende landschapsgebruik van de kraamkolonies tot in Duitsland kan het

adviesteam uitgebreid worden met gemeenten in Duitsland en andere betrokkenen (vleermuisonderzoekers NABU) Aanvullend is publiciteit mogelijk in lokale, regionale en landelijke media die zich richten op het welbevinden van vleermuizen.

Het hoe en waarom van eventuele werkzaamheden (buiten particuliere grenzen) naar aanleiding van dit beheerplan, moet helder worden gecommuniceerd richting inwoners van Echt-Susteren. Denk aan PR in lokale en regionale (vak)media.

12. Financiering

In dit hoofdstuk worden mogelijkheden aangereikt om de beoogde maatregelen te financieren. Een aantal belangrijke subsidiemogelijkheden worden kort beschreven. Onderstaande tabel (12.1) geeft een weergave van financiering.

Maatregelen		Financieringsmogelijkheid	Verwachte kosten
Soort maatregel	Nummer maatregel		
Opstellen zolderherstelplan	1 & 2	Provinciale Opdracht	11.000,- (plan) 13.000,- (uitvoering)
Opstellen lanen ontwikkelingsplan	3	Uitgaande van 50% bijdrage van de Provincie via Provinciale Opdracht	7.500,-
Extern	4 t/m 6	n.v.t.	n.v.t.
Onderzoek	7 t/m 1	Provinciale onderzoeksopdracht	48.000,-
		Totaal	79.500,-

Tabel 12.1 Indicatie financiering en uitvoering

12.1 PROVINCIALE SUBSIDIEVERORDENING INRICHTING LANDELIJK GEBIED

Alle mogelijkheden voor de inrichting van het landelijk gebied zijn opgenomen in deze Subsidieverordening. De voor de beheerplannen wezenlijke onderdelen zijn te vinden in de bijlage van deze verordening. Van deze bijlage zijn de hoofdstukken 4, 5.1 en 6 van belang. Hierin staan de mogelijkheden voor natuur, landschap en water beschreven. Deze subsidieverordening is te vinden op de provinciale website http://www.limburg.nl/Beleid/Platteland_in_Uitvoering/Documenten. Ook staan onder platteland in uitvoering de verschillende (beleids-) plannen, programma's en wetten beschreven die van toepassing zijn of waar naar verwezen wordt in de verordening.

12.2 Europese subsidieregelingen

12.2.1 POP

Momenteel wordt gewerkt aan POP3. De Provincie Limburg zal zich inspannen om financieringsmogelijkheden uit deze nieuwe regeling te creëren.

12.1.2 LIFE+

De subsidies van het LIFE+-programma zijn bestemd voor:

- nationale, regionale en lokale overheden;
- internationale en private organisaties en
- non-gouvernementele organisaties (ngo's).

LIFE+ bestaat uit drie onderdelen: Natuur en Biodiversiteit, Milieubeleid en Bestuur en Informatie en Communicatie.

De algemene doelstelling van LIFE+ is bij te dragen aan de uitvoering, actualisering en ontwikkeling van het communautaire milieubeleid en de communautaire milieuwetgeving met inbegrip van de integratie van het milieu in de andere beleidssectoren en aldus bijdragen tot duurzame ontwikkeling.

Verder zijn er specifieke doelstellingen gesteld voor de verschillende onderdelen van LIFE+. Onderstaande doelstellingen zijn gesteld voor LIFE+ Natuur en Biodiversiteit.

- Bijdragen aan de uitvoering van communautair beleid en wetgeving over natuur en biodiversiteit in het bijzonder de Vogel- en Habitatrichtlijn en de verdere ontwikkeling en uitvoering van het Netwerk Natura 2000;
- Bijdragen aan de consolidering van de kennisbasis voor de ontwikkeling, beoordeling, monitoring en evaluatie van communautair beleid en wetgeving over natuur en biodiversiteit;
- Ondersteuning van het ontwerpen en de uitvoering van beleidbenaderingen en – instrumenten voor monitoring en evaluatie van de kwaliteit en kwantiteit van de natuur en de biodiversiteit en de factoren milieudruk en reactiemechanismen die hun beïnvloeden. Met name voor de verwezenlijking van de doelstelling om de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen voor 2010 en de bedreiging van de klimaatsverandering op de natuur en de biodiversiteit;
- Zorgen voor ondersteuning van een beter milieubestuur, met brede participatie van de belanghebbende partijen in het overleg over en de uitvoering van beleid en wetgeving op het gebied van natuur en biodiversiteit.

Een LIFE+ project voldoet aan de volgende criteria:

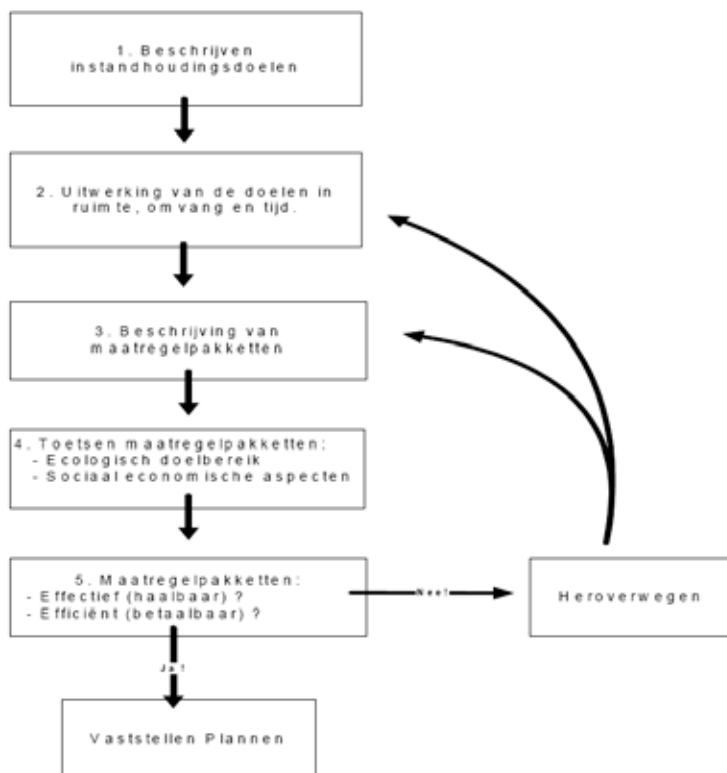
- is gericht op demonstratie, 'best practice' of innovatie;
- heeft een looptijd tussen de twee en vijf jaar;
- heeft minimaal één aanvrager (aangeraden wordt met niet meer dan vijf partners een voorstel in te dienen);
- bevat geen fundamenteel onderzoek;
- voert het project uit binnen het grondgebied van de lidstaten;
- heeft een projectvoorstel dat niet in aanmerking komt voor andere Europese financierings-instrumenten.

De Europese Commissie heeft een voorkeur voor grootschalige en ambitieuze LIFE+ voorstellen met een gemiddelde begroting van rond de twee miljoen euro.

Daarnaast gaat 50% van het Europese LIFE+ budget naar projecten binnen de Natuur en Biodiversiteit pijler. Ook wordt er bij de selectie gestreefd om 15% van het totale LIFE+ budget te reserveren voor transnationale projecten.

13. Sociaal-economische beoordeling

Voor een succesvol beleid is het van belang dat de maatregelen in het beheerplan kunnen rekenen op een breed draagvlak. De maatschappelijke waarde van het bereiken van een gunstige staat van instandhouding voor de Ingekorven vleermuis is van belang. Daarbij is een toetsing van de effecten die de maatregelen uit dit beheerplan hebben op sociaal-economisch vlak een belangrijke graadmeter. Deze toetsing wordt gedaan door het analyseren van de benodigde maatregelen voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding en het effect.

Figuur 13.1 Iteratief beoordelingsproces

In bovenstaande figuur wordt weergegeven op welke wijze de sociaal-economische aspecten worden beoordeeld. In dit hoofdstuk worden de stappen uit dit iteratieve proces behandeld, waarbij gebruik wordt gemaakt van verwijzingen naar relevante hoofdstukken uit dit beheerplan, waar nader op de inhoud wordt ingegaan.

13.1 Instandhoudingsdoelen en –maatregelen

Voor het Natura 2000-gebied Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Maria-Hoop is de doelstelling het bereiken en behouden van een gunstige staat van instandhouding voor de Ingekorven vleermuis. Deze soort heeft kraamkolonies in Abdij Lilbosch en het voormalige Klooster Maria-Hoop. Daarnaast behoort het omliggende landschap met lanenstructuur en bomenrijen tot het leefgebied van deze soort. Het waarborgen

van de verblijven van de kraamkolonies en het omliggende leefgebied is van cruciaal belang voor het behoud van de populatie. Voor een uitgebreide beschrijving van de ecologie van de Ingekorven vleermuis en doelen wordt verwezen naar hoofdstuk 2 van dit beheerplan. De maatregelen die in dit plan worden behandeld om een duurzame instandhouding van de Ingekorven vleermuis te waarborgen zijn uitgewerkt in hoofdstuk 8.

13.2 Kostenanalyse

De maatregelen die zijn verwerkt in hoofdstuk 8 brengen bepaalde kosten met zich mee. De precieze bedragen worden in dit beheerplan niet genoemd, maar de initiatiefnemers en financieringsmogelijkheden worden behandeld in hoofdstuk 8, waarbij in hoofdstuk 12 nadere toelichting wordt gegeven over de verschillende financieringsmogelijkheden.

In hoofdstuk 8 wordt onderscheid gemaakt in welke maatregelen prioriteit hebben voor de korte termijn.

13.3 Sociaal economische gevolgen

De beschermde status van de Ingekorven vleermuis in dit gebied stelt bepaalde voorwaarden en vereisten aan projecten en handelingen in en nabij het gebied. In hoofdstuk 6 en 7 wordt het bestaand gebruik geanalyseerd en beoordeeld welk effect dit heeft op de instandhoudingsdoelstelling. Sommige activiteiten kunnen alleen onder voorwaarden worden voortgezet en bij nieuwe projecten of activiteiten zal moeten worden getoetst wat de effecten zijn op de instandhoudingsdoelstelling.

Literatuurlijst

- Baltussen W., Smeets P., Tacken G., 2010. Duurzame ontwikkeling van de veehouderij in Limburg. LEI/ Alterra. Wageningen.
- Berntsen P. & M&O Bureau Queisen, 2011. Vrije zuivelmarkt, bedreiging of kans?. ABN AMRO. Amsterdam.
- Dekker J.J.A., Regelink J.R., Jansen E.A., Brinkmann R. & Limpens H.J.G.A., submitted. Spatial behaviour, habitat use and conservation of female Geoffroy's bats *Myotis Emarginatus* at its two northernmost maternity roosts.
- Dekker J.J.A., Regelink J.R. & Jansen E.A., 2008. Actieplan voor de Ingekorven vleermuis. VZZ rapport 2008.22. Zoogdiervereniging VZZ, Arnhem.
- Dijkstra V., Janssen R., Buys J. & van der Meij T., 2008. Handleiding voor het monitoren van vleermuizen in de zomer door middel van zoldertellingen. Zoogdiervereniging VZZ, Arnhem.
- Dienst Landelijk Gebied, 2007. Actieplan bedreigde soorten Reconstructiegebied Noord en Midden-Limburg. Soortenrapport. In opdracht van Provincie Limburg. DLG, Roermond.
- Gaisler, J., 1971. Zur Ökologie von *Myotis emarginatus* in Mitteleuropa. Decheniana-Beihefte 18: 71-82.
- Gemeente Echt, Plankaart bestemmingsplan "Maria-Hoop 2000". 27 juni 2000.
- Gemeente Echt-Susteren, Voorontwerp Bestemmingsplan Buitengebied 2012a.
- Gemeente Echt-Susteren, Voorontwerp Structuurvisie, 13 maart 2012b.
- Janssen R., van Schaik A.J., Kranztauber B., Dekker J.J.A., 2008. Zwermactiviteiten van vleermuizen in het najaar voor kalksteengroeven in Limburg. Rapport VZZ, Arnhem.
- Ministerie van EL&I, 2010. Aanwijzingsbesluit. Programmadiirectie Natura 2000 Den Haag, 2010.
- Ministerie van LNV, 2005. Handreiking Beheerplannen Natura 2000-gebieden. Den Haag.
- Ministerie van LNV, 2006a. Natura 2000 doelendocument, Samenvatting. Ando bv Den Haag, 2006.
- Ministerie van LNV, 2006b. Gebiedendocument Abdij Lilbosch en voormalig klooster Maria-Hoop.
- Ministerie van LNV, 2008. Profielendocument. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Provincie Limburg, 2009. Nota Natuur en Landschapsbeheer 2010-2020. Maastricht.
- Provincie Limburg, 2002. Beleidsnota uitvoering Flora- en Faunawet, Maastricht.
- Provincie Limburg, 2007. POL Provinciaal Omgevingsplan Limburg, Maastricht.
- Steck C.E., & Brinkmann R., 2006. The trophic niche of Geoffroy's bat (*Myotis emarginatus*) in south-western Germany. *Acta Chiroptologica* 8(2): 445-450.
- Stenvert R & Venner J., 2003. Monumenten in Nederland: Limburg. Zeist: Rijksdienst voor de Monumentenzorg en Zwolle: Waanders Uitgevers.
- Steunpunt, 2008. Quick scan huidig gebruik en Natura 2000. Sectornotities, Steunpunt Natura 2000 in samenwerking met Arcadis. Met bijdragen van sector organisaties en ministeries van VROM en Economische Zaken (versie juli 2008).
- Vergoossen W., Dekker J.J.A., Regelink J.R., Verheggen L. & van der Meij T., 2009. De Ingekorven vleermuizen van Midden-Limburg, *Natuurhistorisch maandblad* 98(11): 209-214.
- Verkem S. & Moermans T., 2002. The influence of artificial light on the emerging time of Geoffroy's Bat *Myotis emarginatus*. Abstracts from the IXth European Bat Research Symposium, Le Havre 26-30 August 2002. University of Le Havre, Le Havre.

Websites

www.limburg.nl

www.milieuennatuurcompendium.nl

www.minlnv.nl

www.rijksoverheid.nl

www.synbiosys.alterra.nl/natura2000

Begrippenlijst

Aanwijzingsbesluit: Algemene Maatregel van Bestuur waarin een Natura 2000-gebied wordt aangewezen en begrensd en waarin de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied worden aangegeven

Bestaande activiteit: een activiteit die op 31 maart 2010 bekend was, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag (artikel 1 lid m, Natuurbeschermingswet 1998).

Bevoegd gezag: Overheidsinstelling die is belast met een bepaalde taak, bijvoorbeeld vergunningverlening of vaststellen van beheerplannen

EHS: Ecologische Hoofdstructuur: een samenhangend netwerk van in (inter)nationaal opzicht belangrijke duurzaam te behouden ecosystemen. De EHS is opgebouwd uit natuurkerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingszones

Fauna: De totaliteit van de diersoorten van een bepaald gebied

Foerageergebied: Bepaald gebied waarin dieren regelmatig gebruik maken voor het zoeken van voedsel

Gedeputeerde Staten (GS): Dagelijks bestuur van een provincie

Gedragscode: Document waarin regels en richtlijnen worden gegeven voor gedrag, bijvoorbeeld om natuurwaarden te ontzien

Gunstige staat van instandhouding: Van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype is sprake als de biotische en abiotische omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype

Habitat: Kenmerkend leefgebied van een soort

Habitatrichtlijn: EU-richtlijn (EU-Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992) die als doel heeft het in stand houden van de biodiversiteit in de Europese Unie door het beschermen van natuurlijke en halfnatuurlijke habitats en de wilde flora en fauna

Habitatype: Land- of waterzone met bijzondere geografische, abiotische en biotische kenmerken die zowel geheel natuurlijk als halfnatuurlijk kunnen zijn (= letterlijke definitie die in de Richtlijn staat) OF beschrijving van tot een bepaald habitatype behorende vegetatietypen, waarbij ook minder goed ontwikkelde vormen zijn aangegeven

Instandhouding: Geheel van maatregelen die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten.

Kraamverblijfplaats: Een verblijfplaats van een kraamgroep met vrouwtjes met jongen.

Migratieroute: Een vaste route van zomerverblijfplaats naar winterverblijfplaats en visa versa.

Monitoring: Het door de tijd blijven volgen van het verloop van de waarde van een of meer grootheden volgens een vastgestelde werkwijze

Natuurbeschermingswet 1998: Wet die natuurgebieden beschermt (gebiedsbescherming).

Bescherming vindt plaats door ingrepen met mogelijke verslechterende of significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het beschermde gebied niet toe te staan, tenzij een vergunning kan worden verkregen

Natura 2000: Een samenhangend netwerk van leefgebieden en soorten die van belang zijn vanuit het perspectief van de Europese Unie als geheel, ingesteld door de Europese Unie. Op de gebieden is de Vogel- en/of Habitatrichtlijn van toepassing

Natura 2000-gebied: Gebied behorende tot het Natura 2000 netwerk; in Nederland een gebied beschermd volgens de Natuurbeschermingswet 1998, tevens aangewezen en/of aangemeld als Vogel- en/of Habitatrichtlijn-gebied (art 10a Natuurbeschermingswet)

Nb-wet: Natuurbeschermingswet 1998

Significant effect: Een effect is significant als de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast

Staat van instandhouding: Het effect van de som van de invloeden die op de betrokken soort inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de verspreiding en de grootte van de populaties van die soort op het grondgebied van de Europese Unie

Vegetatie: Het ruimtelijk voorkomen van planten in samenhang met de plaats waar zij groeien en in de rangschikking die zij spontaan hebben aangenomen

Vliegroute: Een vaste route van een vleermuis of een groep van vleermuizen vanaf een verblijfplaats naar een foerageergebied of tussen verblijfplaatsen visa versa.

Versnippering: Schade aan faunapopulaties als gevolg van doorsnijding van het leefgebied door infrastructuur en/of door andere vormen van habitatdoorsnijding

Verstoring: Storen van dieren door lawaai, betreding, licht en dergelijke

Winterverblijfplaats: Een verblijfplaats waar in de winter een of meerdere vleermuizen in winterslaap (hybernation) gaan. Het betreft bij soorten die jaarrond in hun leefgebied blijven nog al eens een voormalige paarplaats of een andere verblijfplaats. Mogelijk is er bij soorten als gewone dwergvleermuis onderscheid in het gebruik van massa-zwermlocaties en winterverblijfplaatsen voor kleinere groepen.

Zomerverblijfplaats: Een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn waarvan niet aangetoond is dat het een kraamverblijfplaats dan wel een paarverblijfplaats is.

Bijlage 1 Synopsistabel

Synopsistabel Abdij Lilbosch & voormalig Klooster Maria-Hoop

De synopsistabel vormt een samenvatting van het beheerplan. In de tabel zijn per habitatype, habitatsoort en vogelrichtlijnsoort de belangrijkste onderdelen samengevat voor dit Natura 2000-gebied. De synopsistabel is een beknopte weergave van de landelijke staat van instandhouding, de instandhoudingsdoelstelling voor het gebied, de voorgenomen maatregelen, de haalbaarheid van de doelstelling op korte en lange termijn en de wijze van monitoring.

www.limburg.nl